

EEN INLEIDING OP DE CONSTITUTIES
VAN DE BROEDERS
VAN DE ORDE DER PREDIKERS

Fr. Mark De Caluwe o.p.
Leuven (België), 2018

Vertaald uit het Engels door fr. Felix Rutten o.p.

INHOUDSOPGAVE	p.
Ten Geleide <i>Gebruikte afkortingen en beknopte verklaring van enkele termen</i>	4
Voorwoord	5
1. De eerste constituties van de Orde	7
2. De huidige constituties	9
3. De fundamentele constitutie (LCO 1)	13
4. De toewijding aan God (LCO 2 - 55)	15
5. Liturgie en gebedsleven (LCO 56 - 75)	18
6. De studie (LCO 76 - 97)	19
7. De dienst van het woord (LCO 98 - 140)	21
8. De verhouding van de broeders tot andere takken van de Orde en genootschappen (LCO 141 - 153)	23
9. De vorming van de broeders (LCO 154 - 176)	24
10. Het noviciaat (LCO 177 - 188)	26
11. De professie (LCO 189 - 212)	27
12. De opleiding na het noviciaat (LCO 213 - 251-ter)	29
13. De structuur van de Orde (LCO 252 - 274)	32
14. Over het eigen recht van de Orde (LCO 275 - 297)	35
15. De grondstructuren van de Orde (LCO 297-bis - 438-ter)	38
16. Het bestuur van het klooster (LCO 298 - 337)	40
17. Het bestuur van de provincie (LCO 338 - 395)	43
18. Het bestuur van de gehele Orde (LCO 396 - 438-ter)	47
19. De Verkiezingen (LCO 439 - 536)	50
20. De financieel-economische administratie (LCO 537 - 619)	54

TEN GELEIDE

Gebruikte afkortingen en beknopte verklaring van enkele termen (tussen haakjes het nummer van constituties en/of verordeningen waarin de term voorkomt).

Assignatie: formele aanwijzing van het klooster of huis waaraan een broeder wordt verbonden en waar zijn rechten en plichten gelden (260, 265vv, 270).

CIC : Codex Iuris Canonici, Latijnse benaming voor het wetboek van de rooms-katholieke kerk.

Clausuur: dat gedeelte van een klooster of huis dat alleen toegankelijk is voor de broeders (40, 41).

LCO: Liber Constitutionum en Ordinationum Fratrum Ordinis Predicatorum = Boek met de grondregels (= de constituties; de statuten; het statuut) en algemeen verbindende voorschriften (= ordinationes; verordeningen) van de broeders van de Orde der Predikers. Ook wel kort aangeduid als: ‘de constituties’. De laatste, bijgewerkte en officiële versie dateert uit 2018, heeft het Latijn als grondtaal en is gepubliceerd op www.op.org. De Nederlandse vertaling van deze editie: “Constituties en Verordeningen van de Broeders van de Orde der Predikers” is onder andere te vinden op www.dominicanen.nl.

Geprofeste: broeder die de drie geloften van gehoorzaamheid, kuisheid en armoede heeft afgelegd (189 vv).

Kapittel: de naam van een vergadering van een groep dominicanen, behorende tot een huis, een klooster, een provincie of de hele orde (generaal kapittel), met per vergadering specifieke taken en bevoegdheden (307vv, 351vv, 405vv).

Magister: ambt waarin de aangestelde broeder de begeleiding van novicen, studentbroeders of lekebroeders in opleiding tot taak heeft (Ook: verkorte benaming voor de hoogste overste van de Orde, 180vv, 213vv, 217vv, 396).

Novice: iemand in het eerste stadium (jaar) van deelname aan het leven van de orde (167vv).

Novicenmeester: bekleedt het ambt ten behoeve van de begeleiding van novicen (180vv).

Procurator-generaal: Het is de taak van de procurator-generaal om in overeenstemming met de hem door de magister van de Orde verleende bevoegdheden allerlei zaken met de heilige Stoel af te handelen (431-433).

Provincie: aanduiding van een bepaald geografisch territorium dat een juridische eenheid vormt binnen het geheel van de orde (252vv, 338vv).

Provinciaal: overste/bestuurder van een provincie (252vv, 338vv).

Studentaat: periode na het noviciaat voor de broeders in opleiding tot priester en ook het (deel van het) klooster waar zij wonen of verblijven (221vv, 249).

Supprior in capite: supprior die de functie van prior, met beperkter bevoegdheden, waarneemt gedurende de tijd dat dat ambt vacant is (o.a. 325v, 461).

Syndicus: een broeder die het economisch beheer voert van een huis, provincie of de orde in opdracht van het huiskapittel, provinciale kapittel of generale kapittel waaraan hij ook verantwoording verschuldigd is (327).

VOORWOORD

“De novicen moeten door de magister en zijn medewerkers goed onderricht worden in [...] de wetten van de Orde;” (LCO 187, § I en II).

Novicen hoeven onze wetten niet uit het hoofd te kennen (dat wordt zelfs van een hogere overste niet verlangd). Het is dan ook bijvoorbeeld niet vreemd dat bij de toelating van iemand tot de orde, de voorzitter en de secretaris van de toelatingscommissie (zie LCO 171 vv.) de teksten over de procedure er weer op na moeten slaan in LCO. Maar elke Dominicaan wordt geacht toch enkele grondbeginselen van onze wetten te kennen of te leren kennen.

Na het Generaal Kapittel van Bologna (1998) suggereerde Fr. Thomas K. McDermott o.p., destijds provinciaal van Nigeria, dat ik maar eens een leergang moest schrijven over onze constituties voor de novicenmeester en de novicen van zijn provincie. Sindsdien hebben generale kapittels diverse wijzigingen in onze wetgeving aangebracht. Ook had ik in de eerste versie van deze inleiding uit 1998 enkele belangrijke delen van ons leven onvermeld gelaten. De tekst uit 1998 heb ik bijgewerkt en geactualiseerd tot op LCO 2018.

In deze ‘inleiding’ heb ik geprobeerd een overzicht te geven van belangrijke zaken die een novice zou moeten weten. Dit boekje kan dus gezien worden als een soort samenvatting op hoofdlijnen voor novicen en ook voor geprofeste broeders. De opzet is zodanig dat niet altijd aan de letterlijke tekst van LCO hoeft te worden gerefereerd, al worden ook vele passages letterlijk geciteerd.¹ Niet voor ieder citaat uit het ‘Liber Constitutionum et Ordinationum Fratrum Ordinis Praedicatorum’ (LCO) is een verwijzende noot opgenomen, maar vooral aan het begin van ieder hoofdstuk en aan het slot van een onderdeel binnen een hoofdstuk. Te veel citaten in een ‘inleiding’ als deze zou saai worden.

Onze constituties hebben een lange traditie. Ze bestaan uit grondbeginselen met daarbinnen een meer gedetailleerde uitwerking. Het is van belang om die grondbeginselen te leren herkennen. Daarom vestigt dit boekje de aandacht op zaken als:

- de structurele band met Sint Dominicus en de vroege jaren van de geschiedenis van onze orde;
- de bronnen van onze regelgeving;
- de grondbeginselen van, bijvoorbeeld, professie, bestuur, verkiezingen, financiën en beheer van goederen.

De hoofdstukken kunnen in willekeurige volgorde bestudeerd worden. De novicenmeester of docent kan een keuze uit de hoofdstukken maken naar gelang hem nuttig of noodzakelijk dunkt. Uiteraard kan hij ook aanbevelen om meer teksten uit LCO te lezen dan in onderstaande tekst worden aangehaald. Op die manier kan de aandacht worden gericht, bijvoorbeeld op het verschil tussen een constitutie en een verordening. Dergelijke detailonderscheidingen worden in deze ‘inleiding’ niet behandeld, met het oog op het praktische doel ervan. Het moge duidelijk zijn dat na ieder generaal kapittel aanpassingen moeten worden gemaakt in de citaten uit LCO in deze inleiding.

De novicenmeester of docent kan ook aangeven dat de regelgeving bestudeerd wordt aan de hand van het trefwoordenregister aan het slot van LCO. Maar vermoedelijk is het al voldoende om te weten hoe men dat register goed kan gebruiken. In het dagelijks leven van een broeder in de Orde is het niet nodig om elke dag de constituties te raadplegen, omdat ze slechts één van de belangrijke bestanddelen

¹ Zie voor de Nederlandse brontekst van de citaten het Ten Geleide bij deze inleiding.

uitmaken - zij het tot op bepaalde hoogte onmisbaar - van wat het betekent om een creatieve volging van Sint Dominicus te zijn.

Ik blij fr. Tom McDermott o.p. zeer dankbaar dat hij mij uitdaagde om deze inleiding te schrijven en voor het redigeren van de eerste versie. Ik bedank ook fr. Liam Walsh o.p. voor zijn hulp bij de nieuwe uitgave in 2015 en ook fr. Benjamin Earl o.p., procurator generalis van de orde, bij de uitgave in 2018. Tot slot dank ik Fr. Felix Rutten o.p. voor zijn initiatief een vertaling in onze taal te maken. In deze uitgave zijn dan ook wijzigingen, gemaakt in de recentste generale kapittels, opgenomen.

Leuven (België), 31 Oktober 2018
Mark De Caluwe o.p.

1. De eerste constituties van de Orde

1.1. De eerste tekst van de constituties

Op 17 mei 1220 werd het eerste generaal kapittel van de Orde der Predikbroeders gehouden in Bologna. Een van de deelnemers, broeder Ventura van Verona schreef: “In die tijd had onze gezegende vader [Dominicus], na de paus, volledige zeggenschap over de hele Orde der Predikers, om deze vorm te geven, te organiseren en te wijzigen [...] In datzelfde jaar werd het eerste generaal kapittel van de Orde gehouden in Bologna, waar ik bij aanwezig was.”²

Fr. Rudolf van Faenza, ook een lid van het kapittel, schreef: “[Dominicus] zei dat hij het verdiende om te mogen aftreden en dat zij hem van zijn taak zouden moeten ontheffen. Maar toen de kapittelvaders dit weigerden, stelde hij diffinitoren aan die de ruimste bevoegdheden konden uitoefenen gedurende de tijd van het kapittel. ‘Ik ben verzwakt’, zei hij, ‘en nutteloos, dus verlos me van mijn taak.’”³

Dominicus zocht niet alleen naar een opvolger maar maakte ook duidelijk dat de verantwoordelijkheid voor de Orde niet bij hem lag maar bij de broeders zelf, die, via afgevaardigden, alle verantwoordelijkheid voor het leven en de organisatie van de Orde op zich zouden moeten nemen. Dit kapittel en het tweede van 1221, eveneens gehouden in Bologna, hebben de grondslag gelegd voor de “Institutiones” of “Constitutiones” van onze Orde. Dominicus zelf heeft er actief aan deelgenomen. Tenminste vijf broeders hebben tijdens het canonisatieproces in Bologna getuigd dat Dominicus gevraagd had een “regel” of constituties op schrift te stellen.

Latere kapitels hebben deze eerste versies en edities verder uitgewerkt. De oudst nog bewaard gebleven tekst van de constituties is die van het zogeheten buitengewoon generaal kapittel (vgl. LCO 421 vv.) van 1228. Een afschrift van deze constituties maakt deel uit van de “Codex Ruthenensis Miscellaneus”, ook bekend als het “Handschrift van Rodez”, en wordt bewaard in het Generaal Archief van de Orde in Rome onder de titel: “Constitutiones Antique Ordinis Fratrum Predicatorum” (De oudste constituties van de Orde der Predikbroeders).⁴ Deze codex bevat ook teksten van het generaal kapittel van 1228. De codex zelf is een veertiende-eeuwse kopie van een tekst uit de dertiende eeuw.

Door een kritische studie van deze teksten kunnen experts de passages identificeren die hoogst waarschijnlijk teruggaan op de kapitels van 1220 en 1221 en dus tot op de tijd van Sint Dominicus zelf. Veel elementen van toen kunnen nog steeds teruggevonden worden in de huidige LCO. Bijvoorbeeld de verdeling van de constituties/Institutiones in twee delen: het eerste over het gemeenschapsleven, het tweede over de organisatie ervan. In onze huidige constituties zien we deze indeling nog steeds: “Het leven van de broeders” en “Het bestuur van de Orde”.

² Canonisation Process of St. Dominic, nr. 2, in: S. Tugwell o.p., *Early Dominicans*, New York, Ramsey, Toronto 1982, p. 66. Van dit boek bestaat in 2018 geen Nederlandse vertaling.

³ Canonisation Process of St. Dominic, nr. 33, in: Tugwell, *Early Dominicans*, p.77. In een noot op p. 112 vermeldt Tugwell twee andere manuscripten die aanvullen: “Aangezien de broeders weigerden hem af te zetten, besloot Dominicus om diffinitoren aan te stellen die de leiding hadden, gedurende het kapittel, over hem en de andere broeders en over het hele kapittel, om besluiten en verordeningen op te stellen en beslissingen te nemen.”

Vergelijkbare formuleringen vinden we terug in het zogeheten “Libellus”, een werk van broeder Jordanus van Saksen, nummer 87. *Libellus de principiis ordinis praedicatorum*, Heribert-Christian Scheeben (ed.) (Rome 1935), onder andere vertaald als: *Jordan of Saxony on the beginnings of the Order of Preachers*, Simon Tugwell (vert.) (Chicago-Dublin 1982). Van dit werk bestaat in 2018 geen Nederlandse vertaling.

⁴ De kritische uitgave is gepubliceerd door A.H. Thomas o.p.: *Thomas, A.H., De oudste constituties van de dominicanen: voorgeschiedenis, tekst, bronnen, ontstaan en ontwikkeling (1215-1237)*, Leuven, Bureel van de RHE, 1965. De kritische tekstuitgave aan het slot van het boek is ook als aparte brochure uitgegeven.

In de teksten zelf lezen wij over structuren en komen we verschillende groepen van regels tegen (bijvoorbeeld over het belang van het gebed, studie, huiskapittel, het generaal kapittel zelf) en formuleringen die door de eeuwen heen hetzelfde zijn gebleven. Een groot verschil is echter dat onze hedendaagse constituties veel langer zijn en complexer.

1.2. Enkele karakteristieke onderdelen van de oudste constituties

Ook al zijn er veel verschillen tussen onze huidige constituties en de eerste versie of edities, het loont de moeite om enkele onderdelen naar voren te halen die nog steeds hetzelfde zijn.

- De constituties brengen het duidelijke oogmerk van Sint Dominicus zelf tot uitdrukking dat ons leven een *leven volgens het evangelie* is. De geschiedenis van zijn eigen leven is hier het bewijs van. Zijn doel was om in Gods nabijheid te leven, op de wijze als Jezus Christus in zijn leven deed. Het “Goede Nieuws” moet geleefd en verkondigd worden door de broeders. Zij dienen ook “met God of over God” te spreken.
- Voor Dominicus was dit evangelisch leven *een leven binnen de kerk*. Broeder Ventura bracht dit helder onder woorden: Dominicus was, “na de paus”, de hoogste autoriteit. Dat betekent dat dominicaanse regelgeving de kerkelijke wetgeving in acht neemt. In menig document uit de begintijd van onze Orde zien we Sint Dominicus en de paus in dialoog over het opzetten van een nieuwe vorm van religieus leven binnen de bestaande kerkelijke regelgeving.
- Tijdens de voorbereidingen voor de stichting van de Orde gebood de paus Sint Dominicus dat zijn Orde in overeenstemming moest zijn met canon xiii van het Concilie van Lateranen (1215). Deze canon schreef voor dat iedere nieuwe religieuze Orde een van de bestaande religieuze leefregels moest overnemen. Sint Dominicus en zijn broeders namen *de Regel van Augustinus* aan. Dit was de regel die ook het kathedrale kapittel van Osma (Spanje) volgde, waar Dominicus zo’n twintig jaar deel van had uitgemaakt. De proloog van de oudste constituties begint met een citaat uit de tekst van deze regel. Deze regel was en is nog steeds een van de pijlers onder onze religieuze leven (Vgl. LCO 18, § III; 275).
- Natuurlijk leidden de broeders ook vóór het eerste generaal kapittel van 1220 een dominicaans leven. In zijn boekje genaamd het Libellus (nr. 42) stelt broeder Jordanus van Saksen dat zodra de broeders de regel van Augustinus hadden aangenomen, zij ook bepaalde richtlijnen (“consuetudines”) voor de inrichting van hun dagelijks leven aanvaardden. Historici hebben aangetoond dat de voor naamste inspiratie voor deze manier van leven de constituties van de Orde van Prémontré (Norbertijnen) waren, maar ook andere religieuze instituten zijn van invloed geweest. Hieruit is af te leiden dat *het leven vóór de wet gaat*. Onze constituties moeten levend recht zijn en altijd in ontwikkeling, naar de omstandigheden in situaties waar de Orde aanwezig is en voor nieuwe uitdagingen komt te staan.⁵
- De eerste constituties bepaalden dat er elk jaar een generaal kapittel gehouden moest worden, het ene jaar in Bologna en het jaar daarna in Parijs. Kort na de dood van Sint Dominicus besloot een kapittel om verschillende typen generaal kapittel in te stellen: dat

⁵ Zie de brief waarmee Fr. Timothy Radcliffe o.p., destijds Magister van de Orde, de editie 1998 van LCO heeft afgekondigd (de zogeheten ‘Promulgatiebrief’), tevens opgenomen in die uitgave.

van de provinciaals, een keuzekapittel en een buitengewoon generaal kapittel. Elk generaal kapittel kan wijzigingen in de teksten van de constituties voorstellen, en deze wijzigingen aan het volgende kapittel voorleggen. Door deze vorm van interne toetsing binnen onze wetgevingsprocedure heeft de Orde nooit goedkeuring voor de constituties hoeven aan te vragen bij de Heilige Stoel. Dit is een traditie die sinds de vroegste tijden als gewoonterecht is overgeleverd. De Orde is zelf verantwoordelijk voor zijn wetgeving. “Dominicaanse wetgeving is om die reden nooit uitgekristalliseerd in een rigide format maar is flexibel gebleven en kan zichzelf voortdurend vernieuwen en aanpassen om tegemoet te komen aan de nood van komende eeuwen en veranderende tijden.”⁶

- Door deze wijze van bijeenroepen van het generaal kapittel heeft Dominicus zijn grote vertrouwen in de verantwoordelijkheid van zijn medebroeders tot uitdrukking gebracht. In andere religieuze Ordes was het generaal kapittel dagelijks en blijvend de hoogste autoriteit. Sint Dominicus benadrukte daarentegen de verantwoordelijkheid van de broeders op een andere manier, namelijk door alleen jaarlijks een generaal kapittel te laten houden. Hij is dus zelf begonnen met die wijze van wetgeving in ontwikkeling die onze Orde kenmerkt.

2. De huidige constituties van de Orde

2.1. Het Boek van de Constituties en Verordeningen

Onze huidige constituties zijn in de geest en voor een groot deel ook tekstueel verbonden met de eerste constituties waaraan Sint Dominicus zelf heeft bijgedragen. De hedendaagse regelgeving probeert aansluiting te vinden bij veranderende tijden. Een element is echter helemaal nieuw. Het boek is getiteld “Liber Constitutionum et Ordinationum Fratrum Ordinis Praedicatorum”, het boek van de Constituties en Verordeningen van de broeders van de Orde der Predikers” (LCO).

Het Tweede Vaticaans Concilie had bepaald dat alle religieuze tradities hun regelgeving dienden te herzien en grondig om te werken. In hun constituties zouden centraal moeten staan “de evangelische en theologische grondslagen van het religieuze leven in de kerk, de geest en doelstellingen van de stichter en de rechtsregels die essentieel zijn voor het karakter, het doel en de middelen van het instituut.” Daarentegen moeten “normen gerelateerd aan het leven zoals dat vandaag de dag geleefd wordt, of aan de fysieke en psychische omstandigheden of situaties van individuen, opgenomen worden in aparte boeken.”⁷

Onze Orde gaf er de voorkeur aan beide typen regels in één boek op te nemen, daarbij onderscheid makend tussen *constituties* en *verordeningen*. Het generaal kapittel van River Forest (1968), waarin het huidige format van LCO officieel werd aanvaard, heeft een definitie gegeven van beide typen:

- Constituties zijn de fundamentele regels van de Orde, dat wil zeggen de evangelische en theologische grondbeginselen, zowel als bepalingen over de aard en het doel, de wijze van leven als het bestuur van de Orde.

⁶ Hinnebusch o.p., W., History of the Dominican Order. Vol. I Origins and Growth to 1500. New York, Alba House, 1965-1972, p. 172.

⁷ De aangehaalde teksten komen uit het apostolisch document ‘Ecclesiae Sanctae’ (nummers 12 en 14) waarmee een aantal besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie geïmplementeerd werden. Zie ook de inleidende brief van voormalig Magister van de Orde Fr. Aniceto Fernandez o.p., waarmee hij de eerste editie van LCO na het concilie presenteerde (ook nog opgenomen in latere edities).

- Andere concrete normen die, met het oog op de actualiteit, geformuleerd worden voor de toepassing of uitvoering van de constituties, worden verordeningen genoemd. (Vgl. LCO, appendix 1).

De officiële tekst van LCO is in het Latijn zodat woorden en uitdrukkingen gekenmerkt worden door dat taaleigen. Een vertaling van sommige van deze woorden en uitdrukkingen is daarom niet altijd gemakkelijk. In de officiële tekst van LCO zijn constituties in rechtopstaande lettertekens gedrukt, verordeningen cursief. In de Nederlandse vertaling van LCO is dat ook zo.

2.2. De structuur van het Boek van de Constituties en Verordeningen

Het huidige boek handhaaft de indeling van de “constituties” in twee delen zoals ook in de allereerste constituties van de Orde het geval was. Met twee belangrijke verschillen. Het boek opent met de Fundamentele Constitutie, die de onderdelen bevat die “wij onderling niet wezenlijk kunnen veranderen, en die blijvend vormen van gemeenschapsleven en prediking inspireren al naar gelang de noden van de kerk en de mensheid.” (LCO 1 § VIII).

Het tweede verschil is dat de twee delen veel gedetailleerder zijn geworden en ieder weer onderverdelingen kennen. De structuur van LCO is:

De Fundamentele Constitutie

Eerste Deel: *Het leven van de broeders*

Eerste Afdeling: De navolging van Christus

De toewijding aan God

Liturgie en gebedsleven

De studie

De dienst van het woord

De verhouding van de broeders tot andere takken van de orde en tot de broederschappen

Tweede Afdeling: De vorming van de broeders

Algemene beginselen

De bevordering en ontwikkeling van roepingen

Het noviciaat

De professie

De opleiding na het noviciaat

Tweede Deel: Het bestuur van de Orde

Eerste Afdeling: Algemene regels

De inrichting van de Orde

Over het ordesrecht

Tweede Afdeling: Het bestuur

Bestuur van het klooster

Bestuur van de provincie

Bestuur van de gehele orde

Derde Afdeling: De verkiezingen

De keuzen in het algemeen

Keuze van de prior van een klooster

Keuze van een vicaris-provinciaal
De keuzen voor het provinciaal kapittel
Keuze van de provinciaal
Andere keuzen tijdens het provinciaal kapittel
Keuze van de Magister van de Orde

Vierde Afdeling: Financieel-economische administratie
De beginselen van de financieel-economische administratie
De wijze van beheer
Bijzondere beheerskwesities

Aanhangsel

2.3. De bronnen van de constituties en verordeningen

Als we het hebben over de bronnen van onze regelgeving dan bedoelen we in feite de bronnen van ons gemeenschapsleven. De constituties proberen de structuur van ons leven in al zijn dimensies te expliciteren en het te bevorderen. Hun doel is niet het opleggen van beperkingen, zoals we soms zouden kunnen denken als we regels of voorschriften lezen. De bronnen van onze regelgeving spreken over de bronnen van ons leven!

- Het *evangelie*. LCO haalt niet vaak Bijbelteksten aan, maar ziet dominicanen “in het voetspoor van de Heiland als evangelische mensen onder elkaar of met hun naasten over God of met God spreken.” (LCO 1 § II). Delend in de apostolische zending van de apostelen leiden dominicanen een leven als apostel zoals Dominicus dat voor ogen had.”(LCO 1 § IV). Zij hebben “zichzelf gegeven voor de prediking van het Woord van God, om de naam van onze Heer Jezus Christus te verkondigen over heel de wereld.” (LCO 1 § I).
- *De regel van Augustinus*. Vanaf het begin heeft onze Orde ervoor gekozen deze regel te volgen. Bij de professie “beloven we gehoorzaamheid [...] volgens de Regel van de Heilige Augustinus.”(LCO 199 § I). Augustinus stelde een praktische regel op voor een bepaalde groep mannen en vrouwen die hij kende. In bepaald opzicht is hij dus “gedateerd”. Toch voelen we ons “gesteund door die Regel” (LCO 275 § I; 18 § III). De verwijzingen ernaar in LCO brengen juist de grondelementen van ons gemeenschapsleven tot uitdrukking: barmhartigheid, soberheid en het leven onder een overste die zich niet moet “gelukkig achten om de macht waarmee hij beveelt, maar om de liefde waarmee hij dient.”(LCO 20 § III).
- *De wetgeving van de Kerk* en in het bijzonder de bepalingen over de instituten van godgewijd leven. LCO 275 § I stelt dat in onze Orde geldend zijn “de wetten van de kerk, haar decreten en privileges die voor ons gelden” en wel voorafgaand aan onze eigen regelgeving. “Onze Orde is, net als alle religieuzen, onderworpen aan de paus van Rome als zijn hoogste overste, aan wie zij gehouden zijn te gehoorzamen zelfs krachtens de gelofte van gehoorzaamheid (CIC 590).” (LCO 21). De Orde is deel van de kerk en wordt door haar erkend als een religieuze Orde. We maken integraal deel uit van haar zending “aan alle naties” (LCO 1 § VI). Daarom moeten de broeders “de Kerk Gods, die door hun toedoen in de wereld moet worden verbreid, eerst in hun eigen kloostergemeenschap gestalte geven.”(LCO 3 § II). “De hoogste kerkelijk wet is het heil van de zielen.” (CIC 1752), dat, tezamen met de verkondiging, de reden voor de stichting van onze Orde is. (1 § II).

- *Sint Dominicus*. Op verschillende plaatsen in LCO worden het leven en de persoon van Sint Dominicus ons voorgehouden als een inspiratie voor ons eigen leven. De toelichting op ieder belangrijk onderdeel van ons leven begint met een beschrijving van hoe Dominicus dat deel leefde: de geloften (LCO 17, 25, 30), de kloosterlijke levensvorm (LCO 39), gebed (LCO 56 en 57), studie (LCO 76), de prediking (LOC 98). Ook andere teksten verwijzen naar zijn voorbeeld en inspiratie.

2.4. Enkele fundamentele onderdelen van onze regelgeving

Binnen het kader van de bronnen van onze regelgeving en de regels zelf vormen verschillende elementen een soort rode draad: De meest duidelijke zijn:

- *Het dominicaans charisma combineert het “kloosterleven” met “de verkondiging van het Woord Gods”* (LCO 1, § I). Beide elementen (gemeenschap en zending) zijn fundamenteel voor LCO. Zij werken op elkaar in. “De dienst van de prediking is een gemeenschappelijke taak en dus primair een zaak van de hele communiteit.” (LCO 100 § I). “in Hem bezitten wij tenslotte alles gemeenschappelijk en zijn wij bestemd voor hetzelfde werk van de verkondiging.” (LCO 3 § I). De aandachtige lezer van LCO zal telkens weer die verbinding én gezonde spanning tussen beide elementen ontdekken. En om het maar niet te vergeten helpen enkele recente generale kapittels ons eraan herinneren.
- *De persoonlijke verantwoordelijkheid van iedere broeder* is een fundamenteel vereiste van onze manier van leven. “De kandidaat zelf heeft, onder de leiding van de magisters en anderen die bij de vorming betrokken zijn, de eerste verantwoordelijkheid voor zijn vorming.” (LCO 156). “Vanuit dezelfde zending van de Orde worden eigen verantwoordelijkheid en persoonlijke gaven van de broeders op bijzondere wijze positief benaderd en gestimuleerd. Want iedere broeder wordt na het beëindigen van zijn opleiding als volwassen beschouwd, daar hij andere mensen onderricht en allerlei taken in de Orde op zich neemt.” (LCO 1 § VI). Hij is geroepen om zijn volwassenheid en verantwoordelijkheid tot uitdrukking te brengen in zijn manier van beleven van de geloften, in gebed, apostolaat, lidmaatschap van het huiskapittel en in de verkiezingen, waar hij na zijn plechtige professie actief stemrecht heeft (LCO 440).
- Nauw verbonden met deze verantwoordelijkheid is het feit dat “*de Orde [wil], dat haar eigen wetten niet onder zonde verplichten*, opdat de broeders daarmee verstandig omgaan: ‘niet als slaven onder de wet, maar als kinderen onder de genade.’” (Regel van Augustinus en LCO 1, § VI; 281). Volgens historici heeft Dominicus dit punt zelf benadrukt tijdens de eerste generale kapittels, hoewel de tekst als zodanig niet eerder dan in 1236 in de oudste constituties werd opgenomen.⁸ Dat was een belangrijke beslissing omdat in de andere religieuze ordes ongehoorzaamheid aan de regel als zonde werd beschouwd. Dominicus wilde duidelijk maken dat de broeders hun constituties zouden naleven met een “gave van wijsheid” en verantwoordelijkheid voor het leven dat zij beloofd hebben te leven. Misschien kende hij ook de zwakheden en het onvermogen van zijn broeders. Natuurlijk kunnen zij ook zondigen door “onze wetten te minachten of een bevel niet op te volgen” zoals de oudste constituties vermelden. Maar niet elke overtreding komt voort uit minachting of ongehoorzaamheid aan een bevel.

⁸ Thomas, p. 135; Vicaire, H., *Histoire de Saint Dominique*, Paris, Éditions du Cerf 1982, p. 205; Hinnebusch, p. 131; Tugwell, p. 22-23.

- Een duidelijk uitvloeisel van het element van het volwassen zijn, is ook *de dispensatie* die al in de oudste constituties als beginsel wordt genoemd. “Tenslotte bezit vanuit het doel van de Orde een overste het recht om te dispenserem ‘wanneer hij somtijds van mening zal zijn, dat zulks dienstig is, vooral in die dingen die een belemmering schijnen te zullen zijn voor de studie of de prediking of het zielenheil.” (LCO 1 § VI). De dispensatie is de erkenning van de individuele omstandigheden en de verantwoordelijkheid van een broeder. Fr. H. Vicaire o.p. ziet het als “een organische dispensatie die ervoor zorgt dat een hele complexe wijze van leven, waarvan de elementen soms tegengesteld aan elkaar zijn, zijn doel op een meer efficiënte wijze kan bereiken. Het is een dispensatie ten behoeve van de efficiency.⁹ Door middel van de dispensatie maken twee verantwoordelijke personen, de overste en de broeder die om dispensatie vraagt, kenbaar dat bij gehoorzaamheid in het dominicaanse leven volwassen mens zijn tot uitdrukking komt.
- Het is evident dat bij een dispensatie gegeven door de Magister van de Orde en/of een provinciaal in meer materiële kwesties, van hetzelfde principe moet worden uitgegaan.

3. De fundamentele constitutie (LCO 1)

In de lijn van het Tweede Vaticaans Concilie opent LCO met een fundamentele constitutie die de elementen van onze regelgeving bevat “*die niet wezenlijk door ons onderling veranderd kunnen worden.*” Deze fundamentele waarden van de Orde worden niet als definities gepresenteerd in exact hetzelfde vocabulaire als in het verleden. Ze getuigen van een traditie van inspiratie en geleefd worden. De elementen hangen met elkaar samen, zijn bijeengebracht als verschillende gekleurde stenen die een mozaïek vormen waarin iedere steen er toe doet. De fundamentele constitutie is een compacte tekst waarvan de rijkdom blijkt uit de toelichtingen bij de daarop volgende constituties.

Om de constituties op hun waarde te kunnen schatten is het nodig ze zorgvuldig te lezen, en meer dan eens. Daartoe is hierna een korte leeshulp opgenomen. We bespraken de teksten reeds wat betreft de kenmerken uit de oudste constituties en de bronnen van onze regelgeving.

- **Paragrafen I en II** van de fundamentele constitutie gaan over het ontstaan en het doel van de Orde. Paus Honorius III heeft de stichting door Dominicus aangemoedigd en bevestigd: een Orde van Predikbroeders. In de verwijzingen naar teksten uit de beginperiode van de Orde komen de belangrijke elementen van de Orde naar voren: prediking ofwel verkondiging van het Woord van God, het kloosterleven, de armoede, de zorg voor het heil van de zielen en de evangelische levenswijze als navolgers van Christus.
- **Paragraaf III** stelt dat iemand professie moet doen om in de Orde opgenomen te worden, wat een toewijding is aan God en een bijzondere zending binnen de kerk met zich meebrengt.
- In een heel uitgebalanceerde **paragraaf IV** ontdekken we de volgende elementen van een dominicaans leven: gemeenschapsvorming, religieuze toewijding, liturgie en gebed, studie en kloosterleven. Elk element weer nauw verbonden met het andere. In het eerste deel van LCO, het leven van de broeders, zal het hoofdstuk “De navolging van Christus” hier verder op ingaan.
- **Paragrafen V en VI** situeren de plaats van de Orde en zijn missie binnen de kerk. De Orde deelt in het priesterlijk apostolaat van de kerk door middel van het profetische ambt, de

⁹ Vicaire, p. 203 en Hinnebusch, p. 130-131.

verkondiging van het evangelie. Op grond van die zending is de Orde een “klerikale Orde”.¹⁰ Dat betekent niet dat voor onze zending de wijding tot priester voor iedere broeder vereist is. De zogeheten broeders coöperator (lekebroeders, geen priester) en de priesters worden tezamen beschouwd als een “klerikale orde” binnen de kerk met een zekere autonomie: de exemptie (een in bepaalde mate onttrokken zijn aan de jurisdictie van de territoriale kerkelijke gezagsdrager). Door deze exemptie wordt erkend dat de Orde gezonden is tot de hele wereld. Een dergelijke zending is alleen mogelijk als iedere broeder verantwoording neemt voor zichzelf, zoals tot uitdrukking is gebracht in de rol van de regelgeving binnen de Orde welke hiervoor is toegelicht.

- **Paragraaf VII** schetst het gemeenschapsleven van de orde op drie niveaus: het klooster, als “de meest basale eenheid”, de provincie en de Orde als geheel gemeenschap van alle provincies”. Het besturen binnen de Orde gebeurt dus in communautaire vormen, waaraan alle broeders deel hebben. Het hoogste gezag is het generaal kapittel en de magister van de Orde, die het ‘beginsel is van de eenheid binnen de Orde” (LCO 396). Voornoemde gelaagdheid zal het onderwerp van bijna de hele tweede afdeling binnen het eerste deel van LCO zijn, over het bestuur van de Orde.
- **Paragraaf VIII** spreekt het vertrouwen uit dat de Orde heeft in zijn waarde “voor de kerk van alle tijden”. Het bewijs daarvan wordt geleverd door een moedige vernieuwingszin in tijden en evolutie. Twee van grote veranderingen en ontwikkelingen. Daarbij gelden twee richtlijnen: “aandacht voor de idealen van de mensheid en voor de basisbehoeften van het leven.”
- **Paragraaf VIII** spreekt het vertrouwen uit dat de Orde heeft in zijn waarde “voor de kerk van alle tijden”. Het bewijs daarvan wordt geleverd door een moedige vernieuwingszin in tijden van grote veranderingen en ontwikkelingen. Daarbij gelden twee richtlijnen: “aandacht voor de idealen van de mensheid en voor de basisbehoeften van het leven.”
- **Paragraaf IX** geeft een opsomming van de leden van de Dominicaanse Familie: broeders clerici en coöperatores, monialen, zusters, leden van lekenbewegingen en broederschappen van priesters en van leken. In de vernieuwde wetgeving van de Orde na het Tweede Vaticaans Concilie wilde men nadrukkelijk de voordien gebruikelijke termen “Eerste, Tweede en Derde Orde” vermijden. Daarvoor zijn twee goede redenen. Ten eerste zijn er meer dan drie groepen binnen de Dominicaanse Familie.¹¹ Bovendien heeft elke tak zijn eigen organisatievorm en waarde en is geen enkele groep de eerste. LCO is echter alleen van toepassing op de broeders “tenzij uitdrukkelijk anders wordt vermeld”.

¹⁰ Vgl. de definitie van ‘klerikaal instituut’ in CIC 588. Niet alle religieuze orden zijn gelukkig met het onderscheid dat in deze canon wordt gemaakt. De Franciscanen hebben bijvoorbeeld gevraagd om te mogen worden aangeduid als ‘broederschap’. Ook binnen de Orde der Predikers zijn soms discussies gevoerd of het niet beter zou zijn ook voor hen deze benaming te veranderen. Gezien de huidige wetgeving van de kerk is deze discussie niet verder gevoerd, behalve op sommige specifieke punten van de wetgeving, bijvoorbeeld betreffende de voorwaarden voor een broeder om superior te kunnen worden of overste.

¹¹ De akten van het generaal kapittel te Bologna 1998 brengen in de nummers 34-42 en 146-177 deze wijze van denken tot uitdrukking, maar laten ook zien welke vragen daaromtrent leefden.

4. De toewijding aan God (LCO 2-55)

De toewijding aan God is de persoonlijke relatie tussen de levende God en de broeder als lid van de Orde. Daarom verwacht LCO dat novicen grondig ingevoerd worden in de beginselen van een christelijk leven, in de aard van het religieuze leven en in het bijzonder de spiritualiteit van de Orde (LCO 187 §§ I-II). Verschillende constituties in het eerste deel van LCO (2-153) gaan over theologische kwesties en vooral over de theologie van het religieuze leven. Het is aan te bevelen deze te lezen en te studeren in de context van de vorming in het christelijke en religieuze leven. Enkele leeshulpen kunnen hierbij misschien nuttig zijn:

- Elk onderdeel, meestal aan het begin, geeft het leven en werken van Sint Dominicus en voorbeeld;
- Verwijzingen naar Jezus Christus en de Heilige Schrift zijn maatgevend;
- Er is een realistische kijk op de specifieke situatie van een gemeenschap, het persoonlijke engagement, de verantwoordelijkheid en de problemen van deze of gene broeder, en de taak van de overste daarbij;
- De teksten duiden de geloften in de bredere context van andere vormen van christelijk leven.

Ons leven is dus gevestigd op de toewijding aan God; enkele praktische of meer juridische regels die daaraan vorm geven, worden besproken in dit hoofdstuk 4 en de hoofdstukken 5 tot en met 7 van deze inleiding.

4.1. Het gemeenschapsleven

Drie punten betreffende het gemeenschapsleven verdienen speciale aandacht:

4.1.1. Een goed gemeenschapsleven hangt af van de bijdrage van ieder lid van de gemeenschap. “Een evenwichtige participatie van alle broeders is belangrijk ‘want iets dat gezamenlijk besloten is wordt snel en gemakkelijk ten uitvoer gebracht.’” Daarom dienen de broeders:

- elkaar van harte te aanvaarden als delen van hetzelfde ‘lichaam’;
- hun kloosterlijke taken stipt en getrouw vervullen;
- deel te nemen aan de gezamenlijke recreatie ter bevordering van de onderlinge verstandhouding en de broederlijke gemeenschapszin;
- de maandelijkse huisvergaderingen bij te wonen en de huiskapittels die enkele malen per jaar worden gehouden. Broeders in vorming kunnen eigen bijeenkomsten en kapittels organiseren met hun respectievelijke magisters. Ze kunnen geheel of gedeeltelijk meedoen met de vergaderingen van de hele gemeenschap.

4.1.2. Afhankelijk van hun persoonlijke omstandigheden kunnen bepaalde broeders op aangepaste wijze delen in het leven van de gemeenschap: de broeders die buiten het klooster wonen, de oudere medebroeders of zij die een zwakke gezondheid hebben, dan wel op andere wijze noden hebben.

4.1.4. De gemeenschap zou als gemeenschap open moeten staan voor het ontvangen van gasten, ouders, familieleden, weldoeners en uitgetreden medebroeders (LCO 4-16).

4.2. Gehoorzaamheid

Gehoorzaamheid vraagt om verantwoordelijkheid van de oversten zowel als van een broeder. Daarbij

kunnen zich natuurlijk tussen beide onenigheid of spanningen voordoen. LCO behandelt dit in drie punten, in evenzovele verordeningen.

4.2.1. Broeders kunnen in beroep gaan van een lagere naar een hogere gezagsdrager (bijvoorbeeld van de novicenmeester naar de provinciaal}. Dit moet echter om gegronde redenen gedaan worden, niet ‘te gemakkelijk’ of om “onder iets uit te komen wat onder gehoorzaamheid is opgedragen”. Als het beroep terecht is, moet de broeder toch ook eerst gehoorzaam zijn. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als gezaghebbende personen, die daarom met instemming van de overste en de betreffende broeder gevraagd zijn, oordelen dat gehoorzamen zwaar nadeel zou opleveren.

4.2.2. Een overste kan een broeder te allen tijde, ten behoeve van de Orde of de kerk, een speciale zending toevertrouwen die aanzienlijk gevaar voor diens leven kan opleveren. De overste voert hierover altijd overleg met deze broeder en gaat daarbij uiterst behoedzaam te werk.

4.2.3. “Noch de provinciaal noch het provinciaal kapittel kan een broeder geheel en al vrijstellen van onderwerping aan een plaatselijke overste.” Dit uitgangspunt bevestigt dus de positie van de plaatselijke communiteit als fundamentele eenheid van gemeenschap (LCO 22-24).

4.3. Kuisheid

De bijzondere aard van de gelofte van kuisheid doet een heel persoonlijk beroep op iedere broeder afzonderlijk. “Daarom moeten wij de gelofte van kuisheid beschouwen als een bijzondere genadegave, waardoor wij ons gemakkelijker met onverdeeld hart aan God hechten en ons inniger aan Hem wijden.” (LCO 26). Het bespreken van deze gelofte kan daarom het beste plaatsvinden in het kader van de vorming in “de beginselen van het christelijk leven alsmede in de betekenis en waarde van het priesterschap.” (zoals voorzien in LCO 187 § I). Er zijn dus heel weinig juridische bepalingen op dit punt in LCO. Toch is het goed om enkele aandachtspunten naar voren te brengen over deze bijzondere, persoonlijke attitude:

- “Omdat [echter] de beleving van volkomen onthouding [...] in onze Orde voorwaarde is voor het op vruchtbare wijze beoefenen van de apostolische dienstbaarheid” (LCO 27 § II);
- Het is een hulpmiddel om “alles voor allen” te worden in de apostolische dienstbaarheid;
- Deze gelofte helpt ons broederlijke naastenliefde en zuivere vriendschap te beleven binnen ons gemeenschapsleven en onze apostolische dienstbaarheid.

4.4.Armoede

Armoede in praktijk brengen vraagt van broeders en hun gemeenschappen dat zij eenvoudig leven. Die “eenvoud” ziet er niet in alle situaties hetzelfde uit. Om de wijze van ‘in armoede leven’ te bepalen dienen provincies rekening te houden met “de omstandigheden van tijd, plaats, mensen en werkzaamheden”.

Eenvoud impliceert:

- Het feit dat wij, volgens het kerkelijk recht en de regels van onze Orde “God beloven niets als ons persoonlijk eigendom te beschouwen maar alles gemeenschappelijk te bezitten”, betekent dat de eigenaar van alle goederen van een klooster, provincie of de Orde zelf, het klooster, de provincie, respectievelijk de Orde is. Ook vloeit hieruit voort dat de broeders alles wat ze ook maar verdienen afdragen aan de communiteit, en dat, omgekeerd, de communiteit verantwoording draagt om te voorzien in de behoeften van de broeders.

- Deze uitgangspunten worden niet altijd door het civiele recht erkend. Daarom moet de eigendom van de orde beheerd worden in overeenstemming met het civiele recht, maar in zodanige vormen dat zo getrouw mogelijk aan de vereisten van het kerkelijk recht wordt voldaan.

De eenvoud van ons leven houdt ook in:

- ijverig zijn in onze apostolische dienstbaarheid op dezelfde wijze als zo vele mensen die alleen met hard werken in een eenvoudig levensonderhoud kunnen voorzien;
- vrede hebben met vaak onzekere inkomsten;
- het delen van ons bezit met degenen die het minder getroffen hebben in het leven;
- verantwoordelijkheid tonen voor het economisch welvaren van de gemeenschap;
- het zo veel mogelijk voorkomen van “privébezit”. “Oversten en syndici moeten daarom met zorg voorzien in de werkelijke en redelijke behoeften van de broeders vanuit de gemeenschappelijke middelen.”
- een bescheiden privégebruik van boeken en andere benodigdheden die nodig zijn voor iemands persoonlijk leven en apostolaat. Elke provincie moet de regels hiervoor zelf bepalen (LCO 32-38).

4.5. De kloosterlijke levensvorm

Om religieus te kunnen leven is structuur nodig. In de constituties wordt deze aangeduid als de “kloosterlijke levensvorm” en omschreven als “alle elementen die het dominicaanse leven uitmaken en het in een gemeenschappelijke ordening vorm geven”. LCO verdeelt deze elementen in twee categorieën: een met verwachtingen aan de broeders wat betreft hun wijze van leven en de ander mede structuren die die manier van leven kunnen helpen ondersteunen:

1. “De voornaamste plaats bekleden hierbij het gemeenschapsleven, het vieren van de liturgie, het persoonlijk gebed, het beleven van de geloften, de volgehouden studie van de waarheid en de apostolische inzet.”
2. En om deze getrouw te vervullen helpen ons de clausuur, de stilte, het dragen van het habijt en de vormen van boetvaardigheid.

4.5.1. De *clausuur* is tot steun omdat deze bedoeld is afgezonderde ruimten voor de gemeenschap zeker te stellen waar gelegenheid is voor contemplatie, studie en andere aspecten van het leven in een gemeenschap als bijzondere vorm van gemeenschap. Daar kan een broeder “thuis” zijn. Om die reden hoort een broeder toestemming te hebben van zijn overste om het huis te verlaten. Natuurlijk kan die toestemming om een bepaalde reden in algemene zin gegeven worden (b.v. om dagelijks les te kunnen gaan geven aan een instelling buiten het klooster). Een provincie dient regels op te stellen voor als er lange reizen gemaakt moeten worden.

4.5.2. “De *stilte* is immers de waarborg voor de hele levensstijl. Zij draagt bijzonder bij tot het innerlijke religieuze leven, tot rust en gebed, tot de studie van de waarheid en de oprechtheid van de prediking.” (LCO 46).

4.5.3. Het *habijt* is een uiterlijk teken van onze toewijding. Broeders behoren het te dragen in de kloosters. Het provinciaal kapittel kan andere voorschriften hieromtrent geven, rekening houdend met de kerkelijke regelgeving. Deze kan zich op dit punt uiteraard ook ontwikkelen.

4.5.4. De “*vormen van boetvaardigheid*”: “De religieuze toewijding en apostolische roeping dwingen de broeders meer dan de andere gelovigen tot zelfverloochening, tot het dragen van het eigen kruis en tot het opnemen van de versterving van Jezus naar ziel en lichaam”. Enige creativiteit wordt gevraagd van provinciaal- en huiskapittels om ten behoeve van de gemeenschappen “eigentijdse vormen van boetvaardigheid voor te schrijven, vooral voor de adventstijd en de veertigdagentijd.” Dit geldt ook voor vormen van vasten en onthouding, met name in de vastentijd. Op persoonlijk niveau kan de broeder zijn eigen vormen van versterving kiezen. Oversten kunnen ook indien nodig wel bepaalde verstervingen opleggen zoals boetedoening of het verrichten van enkele diensten ten nutte van het algemeen (LCO 39-55).

5. Liturgie en gebedsleven (LCO 56-75)

Ook op dit terrein geeft Sint Dominicus het voorbeeld: “die zowel thuis als onderweg, bij dag als bij nacht volhardde in het goddelijk officie en in het persoonlijk gebed en die met grote overgave de eucharistie vierde.” De constituties en verordeningen benadrukken dezelfde waarden.

5.1. De Heilige liturgie

5.1.1. In de dagelijkse conventsmis en het koorgebed komt bij uitstek tot uitdrukking dat een dominicaanse communiteit een biddende gemeenschap is. Daarom zijn deze:

- een plicht voor de hele communiteit. Iedere broeder dient zich van deze gemeenschappelijke plicht bewust te zijn. “Daarom verdient het de voorkeur dat de conventsmis geconcelebreerd wordt, want daarin wordt de eenheid zowel van het priesterambt als van de communiteit het best zichtbaar.”
- opengesteld voor deelname door leken, “aangezien de liturgie een handeling is van het hele Godsvolk”;
- gewoonlijk te vieren “in het koor”;
- op die tijdstippen gepland “dat de verschillende momenten van de dag daardoor werkelijk geheiligd worden”;
- en in het bijzonder de lauden als morgengebed en de vespers als avondgebed te vieren, “als de twee draaipunten van het dagelijks officie. Zij dienen dan ook als de belangrijkste getijden gezien en als zodanig gevierd te worden.”
- ten minste deels te zingen, “vooral dan die delen, welke uit hun aard erom vragen gezongen te worden. Eenvoud en soberheid zullen echter onze vieringen kenmerken.” (LCO 57-65).

Onze wetgeving heeft oog voor bijzondere omstandigheden. Algemene regels kunnen aangepast worden ten behoeve van het apostolisch leven of om een meer passende deelname van leken mogelijk te maken. “Waar men op een wettige wijze, die door de provinciaal met zijn consilie moet worden erkend, verhinderd is de conventsmis en het hele officie te vieren, zal men minstens de lauden en de vespers moeten bidden.”

Deze heldere regelgeving is nauwelijks gewijzigd sinds het generaal kapittel van 1968. Het liturgische leven van de kerk en de Orde is, althans in bepaalde delen van de wereld, nog steeds in ontwikkeling. Kennelijk zijn hier toch geen substantiële wijzigingen in LCO voor nodig.

5.1.2. Behalve algemene regels zijn er ook bijzondere bepalingen:

- Aan alle priesters wordt aanbevolen dagelijks de eucharistie te vieren, “De broeders, die geen

priester zijn, zullen dagelijks aan de eucharistie deelnemen”;

- Een plechtig geprofeste broeder die niet bij de conventsmis aanwezig kan zijn, dient afzonderlijk het hele officie of het getijdengebed te bidden;
- Een eenvoudig geprofeste broeder moet in dat geval afzonderlijk tenminste lauden en vespers bidden;
- Alle broeders zullen regelmatig “tot het boetesacrament naderen” (LCO 59, 60 en 63).

5.2. Andere gebedsvormen

5.2.1. “De contemplatie van het goddelijke, het intieme gesprek en de vertrouwelijke omgang met God worden niet alleen gevonden in de liturgische vieringen en de lezing van de Schrift maar ook in een volhardend persoonlijk privé gebed.” “Alle broeders zullen minstens een half uur aan meditatie wijden op een tijdstip dat door het kapittel van het klooster werd bepaald. Voor zover dit mogelijk is, zal dit in gemeenschap gebeuren”.

5.2.2. In zijn persoonlijk gebedsleven zal een broeder:

- “Christus in het mysterie van de eucharistie vereren”;
- devotie hebben voor de maagd Maria, Moeder Gods, en dagelijks afzonderlijk of tezamen een rozenhoedje bidden;
- de heilige Dominicus vereren.

5.2.3. “Elk jaar zullen alle broeders gedurende zes volle dagen een retraite doen. Zij zullen dan het woord Gods in hun hart overwegen en met meer inzet bidden.”(LCO 66-68).

5.3. Gebeden voor de overledenen

5.3.1. Elke communiteit zal een eucharistieviering voor de overledenen vieren of voor de overleden broeders, dan wel zusters, bekenden en weldoeners:

- op 7 februari, 5 september en 8 november voor weldoeners en familieleden;
- wekelijks in het geval er geen viering met die intentie is die week, met uitzondering van de week van Kerstmis de Goede Week en de week van Pasen;
- dag zal de psalm “De profundis” (129/130) gezamenlijk worden gebeden en eenmaal per week een rozenhoedje.

5.3.2. Iedere broeder die priester is zal de eucharistie vieren en iedere broeder die geen priester is aan een eucharistieviering deelnemen:

- tussen Allerzielen en Advent;
- bij het overlijden van een lid van de eigen provincie;
- bij de dood van de magister van de Orde (LCO 70-75).

6. De studie (LCO 76-97)

Het was “geen kleine vernieuwing” die Dominicus doorvoerde toen hij de studie bestemde als een essentieel deel van zijn plan voor de Orde. LCO bekijkt de studie vanuit twee gezichtspunten: in het leven van de Orde en als onderdeel van de vorming van een broeder. In dit derde hoofdstuk van de eerste afdeling wordt de studie gezien als belangrijk onderdeel van het leven van een dominicaan (het onderwerp van deel I).

6.1. Het belang van studie en de redenen daarvan volgens de bronnen van onze traditie

Al in de proloog van de oudste constituties staat geschreven: “Voor alles moet onze studie met voorrang en ijver gericht zijn op de dienst aan de ziel van onze naasten.” Dit is niet zo maar een apostolische oriëntatie onder vele andere, maar een die dient om “het zoeken van mensen naar waarheid vorm te geven.”

Om open te blijven staan voor de waarheid “overdenken de broeders in eigen geest de veelvormige wijsheid van God”, die het object is van het enorme terrein van theologische studies, “met hulp van de verschillende culturen en van de wijsheid van de filosofen.” “Bij het uitoefenen van deze opdracht is de H. Thomas een uitmuntende leermeester en voorbeeld”.

Studie vereist van een ieder “een degelijke methode en de inzet van alle krachten”. Vanuit dit gezichtspunt is er een intrinsieke relatie van de studie met de andere elementen van dominicaans leven (LCO 77-83).

6.2. Bevordering van de studie: verantwoordelijkheid bij de broeders

De bevordering van de studie vraagt de verantwoordelijkheid van alle broeders en van sommige van hen in het bijzonder:

6.2.1. *Iedere broeder* moet zich realiseren dat de intellectuele vorming nooit ophoudt. Hij moet er altijd in geïnteresseerd blijven en bereid om er tijd aan te besteden (vgl. de permanente of voortdurende vorming).

- De broeders zullen zich met volharding toeleggen op de studie. Om deze te bevorderen zullen zij zich als vakgenoten gedragen en erkennen dat zij van elkaar kunnen leren.”
- “De broeders zullen vooral de gewijde wetenschappen beoefenen. Daarbij moeten zij niet alleen bedacht zijn op de onmiddellijke voorbereiding van hun latere taak, maar ook op de vervolmaking van hun eigen vorming”.
- 1“Om dit doel te bereiken moet men op vastgestelde tijden enige perioden bestemmen voor een intensere studie”.

6.2.2. *Sommige broeders, in het bijzonder professoren*, kunnen worden vrijgesteld voor hogere studies. Zij “dienen over passende mogelijkheden te beschikken om met deskundigen van een zelfde of aanverwant vak te kunnen samenwerken. Zij moeten in trouw aan de Orde en de Kerk van een gewettigde vrijheid genieten voor onderzoek, onderlinge discussie en voor het bekend maken van hun werk.”

6.2.3. *Oversten op alle niveaus* “zullen de studie zeer hoog waarderen en sterk bevorderen. Zij zullen ervoor zorgen dat alle broeders over de middelen en de mogelijkheid beschikken om te studeren.” (LCO 87).

- In de lokale gemeenschap moet de prior “conferenties en gedachtewisselingen” organiseren met deskundigen van binnen of buiten de Orde. Een “*gekozen lector conventualis*” (verantwoordelijke voor de studie binnen een klooster) kan de prior daarbij helpen, tenzij het de prior zelf is die voor die taak werd gevraagd. Het behoort ook tot de taak van de prior, samen met de lector conventualis en de bibliothecaris om ervoor te zorgen dat de bibliotheek over de benodigde boeken beschikt.

- Op provinciaal niveau ligt er een grote verantwoordelijkheid bij de provinciaal. Het intellectuele leven hoort een levende werkelijkheid te zijn in de provincie, net als het dat voor de broeders in de gemeenschappen is. Tot zijn taken behoort ook de samenwerking met de magister van de Orde. Daarin wordt hij bijgestaan door
 - De regens van de studie die zorg draagt voor de concrete studietrajecten in de provincie;
 - De raad voor de vorming van de provincie, voorgezeten door de regens;
 - De provinciale promotor van de permanente vorming. Onze wet sluit niet uit dat de regens deze functie ook vervult.
- “Het is vooral de taak van de magister van de Orde erin te voorzien dat de gehele Orde dooreen volgehouden studie naar de eisen van de tijd haar zending volbrengt.” Hij zal de centra voor hogere studies die onder zijn directe verantwoordelijkheid vallen helpen ontwikkelen. Hij zal de provincies stimuleren tot meer onderlinge samenwerking. De socius voor het intellectuele leven en de permanente raad voor de bevordering van de studie in de Orde staan de magister daarin bij (LCO 84-90, 93).

6.3. Bevordering van de studie: studiecentra

Elke provincie zou in ieder geval één studiecentrum moeten hebben waarin op zijn minst drie gekwalificeerde broeders zich full time en voor langere tijd toeleggen op de studie. Er zijn verschillende mogelijkheden voor zo'n centrum: een studiecentrum voor de opleiding (tot het priesterschap); een centrum voor hogere studies (met academische status), een centrum voor speciale studies (onderzoek, publicaties en programma's, zelfs zonder programma voor onderwijs, een centrum voor permanente vorming. In de praktijk komen ook interprovinciale centra voor die open zijn voor meerdere provincies. Al deze centra dienen een bestuursorgaan te hebben, dat in LCO een “moderatorium” wordt genoemd, of “raad van verantwoordelijken”, en zijn eigen statuten (LCO 91-92-bis, 93-bis).

6.4. Wetenschappelijke graden

De Orde kent twee wetenschappelijke graden: het Lectoraat en het Magisteriaat in de heilige Theologie. LCO delegeert de inhoudelijke invulling van het Lectoraat aan speciaal daarvoor opgestelde documenten “Rationes Studiorum” genaamd. “Het magisteriaat in de theologie wordt verleend aan broeders die men bijzonder bekwaam acht in het bevorderen van de gewijde wetenschappen.” (LCO 94-97).

7. De dienst van het woord (LCO 98-140)

“Naar het voorbeeld van de H. Dominicus, die van harte het heil verlangde van alle mensen en volken, moeten de broeders zich gezonden weten tot alle mensen, groepen en volken, gelovigen en niet-gelovigen en vooral de armen en zich dus inzetten voor de verkondiging van het evangelie en de vestiging van de Kerk onder de niet-christenen en voor de verduidelijking en bevestiging van het geloof bij het christenvolk.”

Dit getuigenis vormt telkens weer een grote uitdaging voor de broeders. Alle elementen ervan worden in een theologisch compacte tekst uitgelegd in het hoofdstuk van LCO over de dienst van het woord. Hierna zullen die elementen op onderdelen nader worden toegelicht, met verwijzing naar de aangehaalde tekst uit LCO 98.

7.1. “Verkondiging van het evangelie”: het accent ligt op de dominicaanse gemeenschap

Met onze “dienst van het woord” delen we in de profetische taak van de bisschoppen, maar tevens is “De dienst van de prediking [is] een gemeenschappelijke taak en dus primair een zaak van de hele communiteit; daarom wordt in de traditie van de orde een klooster vaak “heilige prediking” genoemd”. In dit apostolaat van de communiteit hebben de broeders coöperator niet alleen een plaats door hun werk dat voorziet in de materiële behoeften van het klooster, maar ook met hun eigen apostolische activiteiten. De hele gemeenschap dient met elkaar te overleggen over het persoonlijke en gemeenschappelijke apostolaat (LCO 99, 100).

7.2. “Vestiging van de kerk onder de naties”: het missionaire aspect

Twee elementen worden nader belicht:

- **De geest van dialoog.** Deze “dialoog” begint al wanneer de broeders “in alle mensen van goede wil het beeld zien van de goddelijke schepper en de verwachting van het heil” en “de schatten die in de verschillende vormen van menselijke cultuur verborgen zijn” onderkennen. Een zelfde waarachtige en oprechte dialoog moet gevoerd worden “om de eenheid onder alle christenen te bevorderen [...] om een oecumenische geest te wekken onder katholieken.”
- **Onze zending:** de prediking, een taak van de hele Orde, “wordt echter op verschillende manieren uitgeoefend overeenkomstig verschillende situaties van de Kerk, van de volken, groepen en mensen tot wie ze gericht wordt.” Dat kan dus zijn “de opbouw van de Kerk onder de volken engroepen waar ze nog niet gevestigd is” maar ook “het bewaren van het geloof en het christelijk leven in streken waar de Kerk een achteruitgang onderging”. Zorgvuldige analyse en actie zijn dus geboden.

Het uiteindelijke doel in missiegebieden is “gemeenschappen van gelovigen te vormen die zo spoedig mogelijk zelf in hun eigen behoeften kunnen voorzien”. Door hun eigen leven in gemeenschappen moeten dominicanen dit doel ondersteunen, eerder dan te streven naar “het behoud van gebieden, “opdat de broeders zich met de grootst mogelijke vrijheid kunnen toeleveren op de dienst van het woord overeenkomstig het eigen charisma van de Orde”. Omdat het religieuze leven “een helder teken is van het rijk van God”, moet het religieuze en dominicaanse leven bevorderd worden.

“De zorg voor de missies is een zaak van de hele Orde; daarom moet elke broeder de missies helpen op de wijze die voor hem mogelijk is.” De magister van de Orde heeft daarenboven de taak de samenwerking tussen provincies te bevorderen in het “bereiken van dit gemeenschappelijke streven”. “Om deze aandacht voor de de missies te behartigen wordt de magister van de Orde bijgestaan door de socius voor het apostolaat in de Orde” (LCO 99, 101, 108, 111-115, 118-123).

7.3. “Het geloof verduidelijken voor christenen”: de dienst aan de christengelovigen

“De broeders moeten door de prediking de christenen geleidelijk brengen tot een volwassen en verantwoordelijk geloof”. Gegeven dit charisma voor de prediking, benadrukt LCO het belang van prediking in de verschillende dimensies van christelijk leven en organisatie: de sacramenten, spirituele en dogmatische ondersteuning, de kerken, parochies, de rozenkrans, oecumenische dialoog (LCO 105, 124-130).

7.4. “Gezonden tot alle volken, en in het bijzonder tot de armen”: de sociale consequentie.

“De prediking van het rijk van God, die al begon bij de menswording van Gods Woord en die leidt tot

Herstel van alles in Christus, dringt ons tot bevordering van de juiste ordening van de maatschappij.” Dat kan mede bereikt worden door: het geweten van het volk Gods te wekken en vormen, het instrueren van leken, de studie van sociale en morele problemen en andere inspanningen en inzet van middelen.

7.5. Enkele praktische punten

Gezien het brede spectrum waarbinnen de prediking plaatsvindt, moet het apostolaat zorgvuldig gepland worden. Basiscriteria zijn “de noden van de Kerk zoals zij die zelf aangeeft of zoals blijkt uit de tekenen van de tijd” en “het geloof bevorderen”. Op basis hiervan moet een provincie of vicariaat een plan voor zijn apostolische activiteiten opstellen. Daarbij zal ook het apostolaat door middel van de sociale media met voorrang in overweging dienen te worden genomen. Het is de taak van de magister van de Orde en zijn concilie om samenwerking tussen de provincies te bevorderen in kwesties die internationaal prioriteit hebben (LCO 104, 106-107).

Bepaalde vormen van apostolaat kennen bijzondere regels:

- Voor de prediking en het horen van de biecht gelden speciale toestemmingsprocedures binnen de Orde en het bisdom waar een broeder is geassigneerd;
- Voor de prediking binnen de grenzen van een andere provincie moet de provinciaal van die provincie (althans in beginsel) vooraf toestemming verlenen;
- De broeders dienen zich ervan rekenschap te geven dat uitingen in de publieke media (publicaties, radio, televisie) niet alleen henzelf aangaan maar ook afstralen op medebroeders;
- Voor het publiceren van een boek is schriftelijke toestemming nodig van de hoogste overste (LCO 136-140).

8. De verhouding van de broeders tot andere takken van de Orde en tot genootschappen (LCO 141-153)

Verschillende groepen vormen samen de Dominicaanse familie (vgl. LCO 1 § IX). De broeders dienen samen te werken met elke groep en daarbij hun eigen identiteit te erkennen. De groepen die behoren tot de Orde, zoals bijvoorbeeld de broederschappen van de heilige Naam en van de Rozenkrans, kunnen de vernieuwing van het christelijk leven bevorderen.

In dit hoofdstuk spreken de constituties over de ‘andere gemeenschappen van de orde’ en hun band met ons leven en spiritualiteit. De congregaties van “zusters dominicanessen” zijn religieuze instellingen zoals de broeders en zij zijn autonome gemeenschappen. De orde is dus niet betrokken bij hun wetgeving. Het is echter duidelijk dat zij in de geest en de inzet voor het apostolaat van de orde leven.

De monialen hebben “een geestelijke gemeenschap met de broeders, en die is gebaseerd op de juridische band die hen met de orde verbindt op de manier die in hun constituties bepaald is.

Sinds 1974 hebben verschillende vertegenwoordigers van deze Dominicaanse Familie de generale kapittels bijgewoond. Samen met de broeders hebben zij nagedacht over de identiteit en de samenwerking van de verschillende groepen binnen de dominicaanse familie. Het kapittel van Bologna (1998, Akten, nrs 34-42 en 146-177) heeft fundamentele vragen gesteld over de juridische verhouding van deze groepen onder elkaar en de relatie met de orde. Dit leidde niet tot veranderingen in de teksten van LCO.

9. De vorming van de broeders (LCO 154-176)

De tweede afdeling van het eerste deel van LCO is gewijd aan hoe “aankomende medebroeders geleidelijk ingevoerd worden in het volle leven en apostolaat van de Orde”. Deze vorming duurt vele jaren maar “moet [ze] toch als een aaneengesloten en progressief proces worden opgevat en in de praktijk verwezenlijkt, waarbij de samenhang volgt uit de eenheid van het doel”. Vorming is een interactief proces tussen de Orde en de broeder in vorming.

In het kader van de vorming van de broeders kent de Orde, naast andere regelgeving, een document met belangrijke richtlijnen genaamd Ratio Formationis Generalis (LCO 154, 163-164).

9.1. De geschiktheid en verantwoordelijkheid van een nieuwe broeder

“De kandidaat zelf heeft, onder de leiding van de magisters en anderen die bij de vorming betrokken zijn, de eerste verantwoordelijkheid voor zijn vorming, dit in vrije samenwerking met de genade van de roeping van God.” Dit is een uitgangspunt dat de Orde terug wil zien in het hele proces van dominicaan worden. Daarom formuleert de Orde enkele voorwaarden, op verschillende niveaus, voordat een kandidaat in kan treden:

- *Elementaire voorwaarden met betrekking tot de persoon:* de kandidaat moet “een goede fysieke gezondheid bezitten, een geestelijke volwassenheid overeenkomstig zijn leeftijd, aanleg voor het gemeenschapsleven, een voldoende sterk christelijk leven, en verder de geschiktheid, juiste bedoeling en vrije wil om zich aan God en aan de Kerk toe te wijden in het dominicaanse leven”;
- *Een geschikte intellectuele vooropleiding:* “Voor de broeders-coöperator wordt een vorming na het basisonderwijs of iets dergelijks vereist zoals door het provinciaal kapittel wordt bepaald.” “Aspirant clerici mogen niet tot het noviciaat worden toegelaten als zij niet die studie beëindigd hebben die in de eigen streek voor de toelating tot het hoger onderwijs of de universiteit wordt vereist. Zij moeten een voldoende kennis hebben van het Latijn of die zo spoedig mogelijk trachten te verwerven.”;
- Deelname aan een voorbereidingstraject, georganiseerd door de provincie. Dit zou een prenoviciaat kunnen zijn, bedoeld voor catechetische vorming en een bepaalde mate van introductie in het gemeenschapsleven. Een dergelijke periode helpt het oordeelsvermogen van de kandidaat scherpen en kan dienen om “de Orde de gelegenheid te bieden zich een mening te vormen over de geschiktheid van de kandidaat voor het dominicaanse leven.”;
- De leeftijd van ten minste zeventien jaar bereikt hebben om met het noviciaat te kunnen beginnen;
- volledig vrij zijn om in de Orde te kunnen treden. Met het oog hierop zal de kandidaat schriftelijk verklaren dat hij aan het dominicaanse leven begint zonder te hebben gezwegen over of niet naar waarheid te hebben geantwoord aangaande enig gezondheidsbeletsel op grond waarvan hij rechtmatig zou zijn afgewezen.
- De aanvaarding van de dominicaanse levenswijze van het begin af aan. De kandidaat moet er dus mee instemmen dat hij zich aan het voorbereiden is op een leven volgens de drie geloften en de wetten van de Orde. Ook gaat hij er mee akkoord “zich vrij [te] maken van

alle zakelijke verplichtingen en geldswaarden of andere dingen die hij meebracht moeten in de gemeenschappelijke bewaarplaats worden bewaard.”

Een novice heeft te allen tijde de vrijheid zich tot andere priesters dan de novicenmeester te wenden voor een meer persoonlijke geestelijke begeleiding en ook om het noviciaat te verlaten (LCO 155, 156, 167, 168, 170, 174).

9.2. De verantwoordelijkheid van de Orde

“Met de vorming worden broeders belast die met zorg uitgekozen en degelijk voorbereid zijn.” Deze verantwoordelijkheid wordt gedeeld door meerdere broeders op verschillende niveaus:

- De *magister* “heeft de zorg voor het geestelijk leven en voor de levensstijl.” Hij heeft de leiding van het noviciaat of het studentaat. Hij kan in zijn taak bijgestaan worden door andere broeders die “met zorg uitgekozen en degelijk voorbereid zijn”;
- Het *opleidingshuis* moet zo georganiseerd zijn dat de te vormen broeders behalve met wat voor hun opleiding nodig is, ook in toenemende mate in contact komen met de situaties van het werkelijke leven dat zij later moeten leiden.” Het novitiaatshuis moet aangewezen worden door de magister van de Orde.”;
- Een provinciaal kapittel kan een *raad voor de vorming* instellen, te onderscheiden van de raad voor de vorming binnen het klooster. Deze raad ondersteunt de magister door te reflecteren op het proces van vorming als geheel;
- Een *speciale commissie* (b.v. de toelatingscommissie) aangesteld volgens de bepalingen van het statuut van de provincie, screent nieuwe kandidaten voor toelating en rapporteert aan de provinciaal;
- De *provinciaal* heeft de eindverantwoordelijkheid voor de toelating van een kandidaat “met dien verstande dat hij niet iemand kan toelaten die door de speciale commissie is afgewezen.” (LCO 157-159, 161, 170-173, 180).

9.3. Enkele andere elementen

- De *inkleding met het dominicaanse habijt* is een uiterlijk teken van opname in de Orde. Het provinciaal kapittel stelt vast wanneer het habijt wordt gegeven: bij het begin van het noviciaat of tijdens. “Het habijt kan op wettige wijze gegeven worden door de magister van de Orde, de provinciaal in zijn eigen provincie, de prior of supprior in capite van het klooster waar de aspirant voor de inkleding ontvangen wordt en hun gemachtigden.”
- Daar het *apostolaat* een element is van het dominicaans leven, “zullen stages worden georganiseerd als voorbereiding overeenkomstig de leeftijd en de situatie van de studenten” (LCO 162)
- De bevordering en het ondersteunen van roepingen gaat alle broeders aan omdat “het leven en het apostolaat van elke broeder en elke gemeenschap een eerste uitnodiging vormen om het dominicaanse leven te omhelzen.” Broeders die hun apostolaat onder jongvolwassenen en jonge mannen hebben, dienen dit te zien als hun taak (162, 165-166, 175-176).

10. Het noviciaat (LCO 177-188)

10.1. De aard en de inhoud van het noviciaat

“Het noviciaat is een proeftijd die er op gericht is de novicen hun geestelijke, en wel hun dominicaanse roeping beter te leren kennen, de levenswijze van de Orde te ervaren en naar verstand en hart in dominicaanse geest gevormd te worden. Daardoor moet hun voornemen en hun geschiktheid voor de broeders komen vast te staan.” Deze kernachtige typering van het noviciaat behoeft wat toelichting en tegelijkertijd ook concrete invulling:

- Een “*proeftijd*”. Normaal gesproken duurt een noviciaat een jaar. Een provinciaal kapittel kan besluiten tot een onderbreking of een splitsing in delen zodanig dat een compleet noviciaat binnen twee jaar kan worden afgesloten. Bij twijfel kan ook tijd van het noviciaat buiten het noviciaatshuis worden doorgebracht. Daarbij moet steeds de wetgeving van de kerk in aanmerking genomen worden.
- Een “*Proeftijd*”. Omdat het een wederzijdse proeftijd is, hebben beiden, de novice en de Orde, de vrijheid om te besluiten het noviciaat te beëindigen of te verlengen. “Als er na afloop van het noviciaatsjaar, wel of niet onderbroken, nog twijfel bestaat over de geschiktheid van de novice, dan kan door de provinciaal de proeftijd met hoogstens zes maanden worden verlengd.” “Een novice mag vrijuit de Orde verlaten of om iedere gegronde reden door de bevoegde overste worden weggestuurd.(dat wil zeggen door de eigen provinciaal of, in bijzondere gevallen, de prior met instemming van zijn consilie);
- “*De levenswijze van de Orde*”. De beste manier om kennis te maken met het leven van de Orde is in een dominicaanse gemeenschap, zoals reeds hierboven vermeld onder 9.2. Daarom moet het noviciaat doorlopen worden in een daartoe aangewezen klooster; maar de magister van de Orde kan “in particuliere gevallen en bij wijze van uitzondering toestaan, dat de kandidaat het noviciaat kan maken in een ander klooster van de Orde.” Een groep novicen kan ook voor bepaalde tijd in een ander huis van de Orde verblijven;
- De *gemeenschap* van het noviciaatshuis draagt ook verantwoordelijkheid. De broeders hebben de taak voor of tegen de toelating van iemand tot de professie te stemmen. De novicenmeester zal daarover overleg hebben met het huiskapittel en huisconsilie.
- Om “*naar verstand en hart in dominicaanse geest gevormd te worden.*” Deze vorming in de dominicaanse levenswijze is in feite een vorming in christelijk en religieus leven zoals die tot uitdrukking komen in de geest van de heilige Dominicus en zijn Orde. Het vormingsprogramma bestaat daarom uit basisonderricht in de “heilsgeschiedenis, de heilige Schrift, de liturgie en in de beginselen van het christelijk leven alsmede in de betekenis en waarde van het priesterschap” en meer in het bijzonder lessen over “de eigen aard van het religieuze leven, vooral echter in de geschiedenis, de spiritualiteit en de wetten van de Orde.” Dominicaanse elementen hierin zijn de focus op de missionaire geest van de Orde en de deelname aan enkele van zijn apostolische werken. Natuurlijk is deze dominicaanse vorming ook gericht op de groei van het geestelijk leven door menselijke en christelijke deugden, het vieren van de sacramenten en het stil gebed (LCO 177-180, 183, 187-188).
Het noviciaat is gemeenschappelijk voor aspirant clerici en lekebroeders. Als een broeder zijn kerkelijke status wil veranderen, moet hij toestemming vragen aan de provinciaal en zijn consilie.

10.2. De novicenmeester

“De leiding van het noviciaat komt aan de novicenmeester toe.” Dat wil zeggen dat hij de verantwoordelijkheid draagt voor de organisatie en de begeleiding in het noviciaat. Hij is daarin verantwoording verontschuldigd aan de provinciaal. Wat de ordening van het hele klooster betreft (de kroniek van het huis, de gemeenschappelijke liturgie e.d.) zijn de magister en evenzeer de novicen aan het gezag van de prior onderworpen. “De eigen taak van de magister bestaat hierin de roeping van de novicen te onderkennen en hen op te leiden voor de levenswijze van de Orde volgens de bepalingen van onze wetgeving en de Ratio Formationis om hun roeping met de juiste intentie en vastbesloten wil tot rijpheid te brengen.”

De novicenmeester wordt aangesteld door het provinciaal kapittel, of in bijzondere gevallen door de provinciaal en zijn consilie. Zijn taak vereist continuïteit. Vandaar dat een aanstelling buiten het kapittel om alleen bij wijze van uitzondering zou moeten plaatsvinden (LCO 181-182, 185-186).

11. De professie (LCO 189-212)

Professie is de fundamentele stap naar het volledig lidmaatschap van de dominicaanse Orde. Het is een beslissing op het diepste niveau van ons bestaan, een overgave aan Gods genade en zijn liefde voor ons. In het genoemde onderricht over het religieuze en dominicaanse leven wordt de betekenis en het belang hiervan nader belicht (LCO 189, 199, vgl. 17 § I en 19 § I). De meer juridische aspecten worden in dit hoofdstuk beschreven.

11.1. De twee stadia van de professie

Het kerkelijk recht kent twee typen professie:

- Eenvoudige en tijdelijke professie: na het noviciaat of als hernieuwing voor een aanvullende bepaalde termijn.
- Plechtige en dan ook eeuwige professie.
- In religieuze Orden zoals de onze worden meestal de termen “eenvoudig” en “plechtig” gebezigd. Het kerkelijk recht spreekt van “tijdelijk” en “eeuwig”.¹²

11.2. Vereisten voor beide typen professie

- *Volledige vrijheid van de broeder*, die hij schriftelijk moet bevestigen op dezelfde manier als bij het begin van het noviciaat (vgl. 9.1. hierboven). Deze verklaring moet binnen twee maanden voor de eenvoudige professie opgesteld worden en zes maanden voor de plechtige professie;
- Er vindt een onderzoek plaats waarin de broeder wordt “ondervraagd over de verplichtingen van onze professie en over de menselijke en geestelijke aanleg die hem er toe brengt zijn leven door professie in de Orde aan God toe te wijden.”;
- Er wordt twee keer gestemd: eerst door het huiskapittel en daarna door het consilie van het klooster waar de broeder woont. In kloosters en huizen waar het kapittel en het consilie met

¹² Het verschil op dit punt met de eenvoudige professie ligt in het feit dat de ‘Orden’ nog steeds vasthouden aan de strikte uitleg (conform het kerkelijk recht tot 1983) van de gelofte van armoede. Voor de armoede betekent dit dat bij de eeuwige (=plechtige) professie in een Orde de religieus afstand doet van alle bezittingen die zijn eigendom zijn of die hij verwacht dat hem redelijkerwijs ten deel zullen vallen. In een ‘Congregatie’ kan een religieus zijn bezittingen behouden en eigenaar blijven, maar mag ze niet gebruiken.

elkaar samenvallen, wordt de tweede stem uitgebracht door het consilie van de provincie (of het vicariaat).

- Vereist is toestemming van de eigen provinciaal die door de magister van de novicen ingelicht moet worden over de kandidaat, en, als het studenten betreft, door de Regens van de studie of andere broeders;
- Geldig kan elke professie afgenomen worden door de magister van de Orde, de provinciaal in zijn eigen provincie, de prior of supprior in capite van het klooster waar de professie wordt afgelegd, en door hun gedelegeerden;
- Verklaringen over zijn bezittingen zijn af te leggen op het moment van de professie, welke duidelijk maken dat alles wat een geprofeste broeder uit eigen arbeid verwerft of in zijn hoedanigheid als religieus, toevalt aan de Orde (LCO 190-194, 196, 197, 199, 200, 207, 211).
- De professie dient afgelegd te worden in een door de provinciaal aangewezen klooster en gewoonlijk in aanwezigheid van de communiteit. In bijzondere gevallen kan de provinciaal iemand toestaan professie te doen op een andere locatie;
- Gebruik van de modeltekst uit LCO is verplicht, al naar gelang de duur van de professie.

11.3. De eenvoudige professie

Deze professie wordt afgelegd na de afsluiting van het noviciaat. Gewoonlijk is deze voor drie jaar “volgens de statuten van de provincie kan dat ook gebeuren voor één of twee jaar, zodat ze hernieuwd moet worden om de periode van drie jaar volledig te maken.”

11.3.1. *Eenvoudige professie na het noviciaat.*

Om geldig professie te kunnen doen moet de novice:

- ouder zijn dan achttien jaar;
- een volledig jaar noviciaat hebben afgemaakt: dus niet eerder dan de dag een jaar na het begin van het noviciaat. De provinciaal kan dispensatie verlenen om enkele dagen eerder professie te doen, maar niet meer dan vijftien dagen. Dat geldt ook voor iemand die al gebonden is door eenvoudige of zelfs plechtige geloften in een ander religieus instituut en naar onze Orde is overgegaan;
- aangenomen zijn met instemming van de meerderheid van het kapittel en het consilie van het noviciaatsklooster;
- toestemming hebben van zijn eigen provinciaal en van de provinciaal van de provincie waar de novice zijn noviciaat heeft gemaakt. De provinciaal kan alleen toestemming geven als zowel het kapittel als het consilie hebben ingestemd. Als zijn eigen provinciaal geen toestemming geeft, kan de novice vragen om lid te worden van de provincie waar hij zijn noviciaat gemaakt heeft.
- Gedurende de periode van zijn eenvoudige professie blijft een broeder eigenaar van zijn bezittingen en heeft het recht andere goederen te verkrijgen (niet verwerven). Voorafgaande aan zijn professie moet een novice het beheer van zijn eigendom overdragen aan iemand anders naar keuze, eventueel aan de Orde, en in vrijheid afstand doen van het gebruik en de vruchten ervan gedurende de hele periode dat hij gebonden zal zijn door de eenvoudige geloften.

11.3.2. *Hernieuwen van de eenvoudige professie.* “Na de eerste drie jaar van eenvoudige geloften kunnen de broeders, hetzij zij het uit eigen beweging vragen, hetzij de overste het voorstelt, de eenvoudige professie voor ten hoogste drie jaar hernieuwen. In dit geval moet de professie elk jaar

hernieuwd worden. Het provinciaal kapittel kan echter bepalen dat de eenvoudige professie na de eerste drie jaren in de regel verlengd wordt.”

- “Alleen *de eigen provinciaal kan de hernieuwing van de eenvoudige professie geldig toelaten*, en wel na een raadplegende stemming van het kapittel van het klooster waarin de broeder is geassigneerd.”;
- “De professie moet vernieuwd worden op de dag dat ze vervalt”, maar de provinciaal kan ermee instemmen dat “de hernieuwing van de tijdelijke geloften enige tijd, maar niet meer dan een maand vervroegd wordt.”;
- “Eerder dan zestig dagen voor de plechtige professie kan een broeder niet geldig beschikkingen treffen, maar binnen deze periode moet hij alle goederen die hij metterdaad bezit of met zekerheid verwacht afstaan aan wie hij maar wil op voorwaarde dat de professie zal volgen.”
- Een eenvoudig geprofeste broeder kan ten alle tijde dispensatie van zijn geloften aanvragen aan de magister van de Orde en zijn consilie. Wegzending uit de Orde kan ook plaatsvinden volgens de regels van het algemeen kerkelijk recht (LCO 195-204).

11.4. De plechtige professie

“Wanneer de tijd van de eenvoudige professie verstreken is, doet de broeder zijn plechtige professie of hij keert terug in de wereld”.

11.4.1. *Om geldig plechtige professie te kunnen doen, is het volgende vereist:*

- Toestemming van de eigen provinciaal, na raadpleging van de provinciaal van de provincie waartoe de plaats behoort waar een broeder woont en die niet binnen het eigen grondgebied valt; “de stemming van het kapittel en het consilie van het klooster der assignatie waarin de broeder gedurende het onmiddellijk voorafgaande jaar verbleef.” Ten minste één van deze stemmingen moet positief uitvallen. Wanneer een broeder in een klooster buiten de eigen provincie geassigneerd was, zijn de stemmingen van kapittel en consilie slechts raadgevend, maar het provinciaal consilie van de eigen provincie moet vóór stemmen;
- Plechtige professie moet gedaan worden op dezelfde dag, na verstrijken van de vastgestelde tijd, als waarop de eenvoudige professie heeft plaatsgevonden. De hoogste overste kan op goede gronden dispensatie geven maar niet meer dan drie maanden.

11.4.2. *Gevolgen van het doen van plechtige professie:*

- Broeders die plechtig geprofest zijn, hebben actief stemrecht in de Orde (LCO 440). Zijn zij echter om studieredenen in een bepaald klooster geassigneerd, dan geldt dit niet voor het stemmen over de plechtige professie van broeders die niet tot hun provincie behoren. Zij kunnen daarover wel gehoord worden;
- “Na de plechtige professie komen alle tijdelijke goederen die de broeders op welke grond ook verkrijgen aan de Orde, de provincie of het klooster volgens onze wetgeving (LCO 205-212).

12. De opleiding na het noviciaat (LCO 213-251-ter)

Na het noviciaat is de vorming nog niet ten einde. Iedere broeder moet verder groeien naar zijn plechtige professie, en, als hij een aspirant clericus (frater) is, naar het priesterschap. Onze regelgeving kent daarom een nadere voorbereidingstijd in een vormingshuis of –klooster, onder begeleiding van

een magister. Groei kan plaatsvinden in verschillende dimensies: spiritueel, intellectueel en apostolisch.

12.1. Structurele elementen

12.1.1. De verantwoordelijke broeders:

- Voor de vorming in het algemeen: De magister van de studenten, de magister van de lekebroeders in opleiding (die kunnen worden bijgestaan door een lekebroeder). Niets staat in de weg dat dezelfde broeder magister is voor beide groepen. De provincie kan ook een raad voor de vorming instellen (LCO 158);
- Voor de intellectuele vorming: de regens van de studie, in samenspraak met de commissie voor het intellectuele leven van de provincie.

12.1.2. De duur van de vormingstijd

- voor lekebroeders duurt de vormingsperiode in een vormingsgemeenschap onder leiding van een eigen magister drie jaar, en vervolgens nog twee jaar in een geschikt klooster onder begeleiding van de lokale overste;
- fraters verblijven in het studentaat tot aan hun priesterwijding of tot het einde van hun opleiding aan een instituut;
- voor broeders die al priester gewijd zijn is ook een vormingsperiode van drie jaar bepaald, in het studentaat of elders onder begeleiding van een priester volgens de aanwijzingen van de provinciaal en het consilie van de provincie (LCO 222).

12.1.3. Plaats van vorming.

Gewoonlijk vindt de vorming plaats binnen een gemeenschap van een daartoe geschikt klooster. Dat klooster moet een bloeiend apostolisch leven kennen om de broeders een geleidelijke en zorgvuldige inwijding in ons leven te kunnen bieden. In een huis waar het studentaat is gevestigd “dient de prior gunstige condities voor de intellectuele vorming van de studenten te scheppen en aan de broeders die met deze vorming belast zijn, binnen de grenzen van ieders taak de nodige vrijheid te laten” (LCO 213- 215, 218, 233, 235).

12.2. Religieuze en algemene persoonlijke vorming

De vorming na het noviciaat is gericht op een voortgaande verdieping van wat in het noviciaat is begonnen. Nieuwe omstandigheden zoals studie, deelname aan het apostolaat en de algemene ontwikkeling van iemands volwassen leven vragen voortdurende aandacht. De teksten vragen daarbij aandacht voor:

- de navolging van Christus, een meedenken en meevoelen met de kerk, de geest van de heilige Dominicus en de grote tradities binnen de Orde;
- de tekenen van de tijd;
- het religieuze leven als bron van steeds grotere standvastigheid in het leven, als leerschool om zichzelf te verbeteren, en als bron van broederlijke gemeenschap met Christus en van vrijheid die door de gehoorzaamheid gesterkt wordt; de combinatie van het religieuze leven met de taken van een toekomstig priesterschap;

- natuurlijke talenten en gaven die bijdragen aan een volwassen mens zijn “zoals. standvastigheid en de vaardigheid om weloverwogen beslissingen te nemen en eigen verantwoordelijkheden op zich te nemen.”;
- “aangepaste informatie over de heersende maatschappelijke zeden en over de wijze van voelen en denken” en “deze gegevens ook in het licht van hun dominicaanse roeping te leren verwerken en beoordelen” (LCO 213-216, 219, 223).

12.3. De intellectuele vorming van fraters en lekebroeders

Studie is een fundamenteel element van de dominicaanse levenswijze, zoals hiervoor in hoofdstuk 6 al werd vermeld. Studie vereist degelijke kaders. Een daarvan is toepasselijke regelgeving. De Ratio Studiorum Generalis (algemeen statuut voor de studie) is voor de hele orde bedoeld. Provincies hebben ieder een Ratio Studiorum Particularis (studieplannen voor een bepaalde provincie) en een internationaal studiecentrum, indien aanwezig, heeft een statuut. Het behoort tot de taak van de magister van de Orde om de Ratio Studiorum Generalis op te stellen en de bijzondere Rationes Studiorum te bekrachtigen.

12.3.1. Intellectuele vorming van de broeders.

Alle broeders dienen een bij hun individuele mogelijkheden passend intellectueel vormingstraject te volgen.

- Voor lekebroeders moet die vorming passen bij hun talenten en hun toekomstige apostolaat, waarvoor wellicht praktische of technische scholing nodig is;
- Fraters volgen hun opleiding in een “studiehuis” waar zowel filosofie, theologie als pastoral training worden onderwezen. De curricula zijn nader omschreven in regelgeving van de kerk en de Orde. Maar er kan ook maatwerk aan te pas komen in een bepaalde situatie. Zij moeten in ieder geval gekenmerkt worden door nauwkeurigheid en wetenschappelijke methoden. “Daar een intellectuele vorming vooral bestaat in oordeelsvorming, moeten daarom de kritische kennis van de bronnen, het inzicht in de beginselen en een juist redeneervermogen met zorg bijgebracht worden. Op die manier zullen de fraters bekwaam worden om door eigen inspanning en een accurate dialoog hun studie voort te zetten.”

12.3.2. Organisatie van de studie

“De basisopleiding moet, zo mogelijk, worden gemaakt binnen de Orde volgens onze eigen opzet van de studie (vgl. LCO 76-83).” De constituties gaan uit van een studiehuis in iedere provincie. Maar als dat niet haalbaar is kunnen de broeders, met instemming van de magister van de Orde, aan andere instellingen studeren die niet tot de Orde behoren. In die gevallen is het nodig bijzondere aandacht te besteden aan de specifieke intellectuele vorming kenmerkend voor de Orde. Hoe dan ook blijven de studenten onder de hoede van de regens voor wat betreft de planning en coördinatie van hun studies. Na de basisopleiding kunnen broeders eventueel aanvullende studies doen aan gespecialiseerde onderwijsinstellingen (LCO 218, 227-228, 232, 241-244).

12.4. Vorming voor het apostolaat

Lekebroeders en fraters zullen ieder volgens hun eigen roeping, capaciteiten en plannen van de Orde voorbereid worden op het apostolaat. Voor fraters kan deze training beginnen in de eerste jaren van de basisopleiding. Stageperioden op verschillende terreinen van apostolaat dienen gedurende het studiejaar ingepland te worden en met name in de vakanties. Studies kunnen ook onderbroken worden.

Iedere provincie kan hiervoor zijn eigen regeling vaststellen. De groei in het apostolaat kan mede tot uitdrukking komen door een aanstelling als lector en acoliet na de eenvoudige professie (LCO 214, 215-bis, 219, 225).

12.5. Voorbereiding op het priesterschap en de taken als priester

De voornaamste voorbereiding op het priesterschap bestaat uit oefening in het religieuze leven, intellectuele vorming en het opdoen van pastorale ervaring. Pas na de plechtige professie kan een broeder tot diaken of priester worden gewijd. Voordat de provinciaal een aanvraag tot wijding naar de bisschop stuurt, dient hij zich ervan vergewist te hebben dat de kandidaat de benodigde kwalificaties heeft op religieus, intellectueel en apostolisch vlak. Dat geschiedt door middel van een examen. Een kandidaat dient schriftelijk te verklaren dat hij “vrijwillig en bewust als kloosterling gewijd wil worden.” Het huisconsilie dient in te stemmen met de voorgestelde wijdelingen.

Na hun wijding verlaten de priesters het studentaat. Zij “Nog studerende priesters zullen door de prior of een andere pater, daartoe door de provinciaal aangewezen, stap voor stap worden ingeleid in het leven en apostolaat van een priester door gerichte colloquia en stages.” “Zij staan echter steeds onder de jurisdictie van de prior, behalve de rechten van de regens wat hun studie betreft.”

Om een taak als biechtvader te kunnen verrichten, moet een broeder een speciaal examen afleggen. Dit gebeurt gewoonlijk binnen zes maanden na het afronden van de theologische studies of zes maanden na de priesterwijding indien deze om een of andere reden is uitgesteld (LCO 246-251).

12.6. Permanente vorming

Het generaal kapittel van Avila (1986) verklaarde: “men heeft een heel leven nodig om dominicaan te kunnen worden, en zelfs dan ...” (Akten nr. 137). Daarom is er toen begonnen met regelgeving op het punt van “permanente vorming”. Een provincie moet ook permanente vorming aanbieden passend bij de verschillende levensstadia van de broeders. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de provinciaal, bijgestaan door de provinciale promotor van de permanente vorming (LCO 251-bis en 251-ter).

13. De structuur van de Orde (LCO 252-274)

“De Orde der predikbroeders, met aan het hoofd het generaal kapittel en de magister van de Orde, is samengesteld uit provincies, die ieder bestuurd worden door het provinciaal kapittel en de provinciaal.

Elke provincie bestaat uit kloosters en huizen, die ieder door een prior of overste worden bestuurd.” Zo begint de afdeling over de “algemene regels” in het tweede deel van LCO getiteld: “het bestuur van de Orde”. Dit deel van LCO is technischer van aard en soms ook wat ingewikkeld (dominicanen proberen met allerlei mogelijke situaties rekening te houden). In de volgende hoofdstukken worden daarom vooral de hoofdlijnen weergegeven. Voor enkele onderwerpen echter, zoals de structuur van de Orde en het ordesrecht (hoofdstuk 14 van deze inleiding), is een verkorte weergave minder geschikt.

13.1. De provincies

13.1.1. Om een provincie te kunnen zijn, moet aan *vier criteria* zijn voldaan:

1. Het aantal gemeenschappen: tenminste drie kloosters waarvan tenminste twee met tien stemgerechtigden. Het algemeen kapittel van Bologna (2016) heeft voorgesteld dit terug te brengen tot acht;
2. Het totale aantal broeders: tenminste veertig met actief kiesrecht;
3. Een eigen grondgebied dat te onderscheiden is van dat van de andere provincies (LCO 253);
4. gegronde hoop op roeping binnen het eigen grondgebied (LCO 255: een verordening en geen constitutie).

Deze criteria zijn meer dan formaliteiten. De hoop wordt erin tot uitdrukking gebracht dat een provincie levende werkelijkheid zal zijn met vitale gemeenschappen. Ze onderkennen ook de concrete kerkelijke, politieke en culturele situatie van een gebied.

Daarom zijn de genoemde numerieke criteria meer bedoeld voor de oprichting van een nieuwe provincie. Voldoet een bestaande provincie er echter gedurende drie jaar niet aan, dan kunnen de magister van de Orde en het algemeen consilie verklaren dat zij niet langer de rechten van een provincie geniet (LCO 258 § I).

13.1.2. *Rechten van een provincie*

1. degenen die met het noviciaat beginnen als haar ‘zonen’ in de provincie opnemen;
2. zelf zorgdragen voor de vorming en opleiding van broeders en, voor zover de mogelijkheden daartoe bestaan, een eigen noviciaat hebben en een internationaal studiecentrum;
3. een provinciaal kapittel houden;
4. deelnemen aan een algemeen kapittel.

Deze rechten geven de sleutelpositie van een provincie aan in het leven en de eventuele uitbreiding van de Orde. Bijvoorbeeld het recht om nieuwe broeders op te nemen en op te leiden, wat de enige manier is om in de Orde te treden. Vergaderd in generale kapitels vormen de afgevaardigden van de provincies het hoogste gezag in de Orde, maar het algemeen kapittel is tegelijk ook een orgaan dat boven de provincies staat. Dat is een van de vormen van bestuurlijk evenwicht in onze wetgeving. De genoemde vier rechten geven een provincie bevoegdheden op alle gebieden van het dominicaanse bestaan, zoals uit iedere bladzijde van deze inleiding moge blijken.

13.1.3. *Vice-provincies*

Omdat het vanwege uiteenlopende redenen niet altijd mogelijk is om in bepaalde gebieden een provincie te hebben, voorziet de regelgeving van LCO in de mogelijkheid van de oprichting van een vice-provincie.¹³

- Een vice-provincie moet zijn eigen grondgebied hebben, twee kloosters in formele zin en vijftientig stemgerechtigden in totaal; zij moet bovendien in staat zijn op eigen kracht en met eigen middelen te voldoen aan de voorwaarden om een nieuwe provincie te worden.

¹³ Tot 2016 was het ook mogelijk om een “vicariaat algemeen” te worden. De generale kapitels van Rome (2010, Akten nr. 268), Trogir (2013, nr. 221) en Bologna (2016 nrs. 272/273) hebben samen definitief besloten de constituties LCO 257 § II en 258 in die zin te wijzigen dat er niet langer generale vicariaten bestaan. Sindsdien kunnen alleen provincies of vice-provincies vicariaten hebben. Het kapittel van Trogir (2013 nr. 222) heeft een wijziging in LCO 258 voorgesteld zodat een in rang verlaagde provincie of vice-provincie het recht behoudt om een algemeen kapittel bij te wonen dat reeds is bijeengeroepen”.

In onze wetgeving zijn alle rechten en plichten van een provincie evenzeer van toepassing op een vice-provincie. Het generale kapittel van Caleruega (1995, Acta nr. 201) heeft in een officiële verklaring daaraan toegevoegd dat dit “proportionaliter” bedoeld is, dat wil zeggen rekening houdend met de feitelijke toestand van deze juridische entiteiten. Die moeten met deze situatie in hun statuten rekening houden.

13.1.4. “Alleen het generaal kapittel of de magister van de Orde met diens consilie kan provincies oprichten, splitsen, samenvoegen of opheffen” (LCO 256). Het oprichten van een vice-provincie noemt LCO niet als bevoegdheid van het generaal kapittel, maar dit moet worden aangenomen en is ook al eens voorgekomen (LCO 252-259).

13.2. Kloosters en huizen

Er zijn twee vormen van communititeiten in de Orde. Een klooster is een gemeenschap “van minstens zes broeders, die er geassigneerd zijn en er regelmatig verblijven¹⁴. Minstens vijf moeten er stemrecht hebben en vier moeten priester zijn. Een gemeenschap, die hieraan niet voldoet, heet ‘huis’.” “Wat voor kloosters geldt, geldt ook voor huizen, tenzij uitdrukkelijk anders geregeld is.”

Om een klooster of huis te mogen oprichten of opheffen moet ook het algemene recht van de kerk gevolgd worden. Onze regelgeving schrijft een verzoek voor van het provinciaal kapittel waarin de keuze gemotiveerd wordt en toestemming van de magister van de Orde, alsmede, om geldig te kunnen worden uitgevoerd, een schriftelijke beschikking van de magister van de Orde. Om een klooster op het grondgebied van een andere provincie te mogen oprichten is de toestemming noodzakelijk van het provinciaal consilie in de provincie waarin de stichting is voorgenomen.

Formeel gezien is er nog een derde vorm van gemeenschap mogelijk: een “*filiaalhuis*” oprichten, dat afhankelijk is van een klooster” (LCO 335). De nadere juridische invulling van de status van een filiaalhuis hangt van de betreffende provincie af. In praktijk verlenen de provincies dergelijke huizen een bepaalde mate van zelfstandigheid (LCO 260-264).

13.3. Het opnemen van broeders in de Orde

13.3.1. *Lidmaatschap van de Orde*. Met de toelating tot het noviciaat wordt een broeder ‘geaffilieerd’ in (‘zoon van’) de Orde. Met de professie wordt hij opgenomen in de Orde als een “filius” of “zoon” van een bepaalde provincie.

Het blijft mogelijk om lid te worden van een andere provincie. De magister van de Orde kan zo’n medebroeder laten ‘transfileren’, echter alleen met toestemming van beide provinciaals en hun consilie. “De broeders nemen onderling hun plaats in volgens de rangorde van professie. De oversten echter gaan de anderen vooraf.”

13.3.2. *Assignatie*. Daaronder “verstaat men de plaatsing van een broeder in een bepaalde provincie of klooster. Dit gebeurt met alle rechten en plichten, behalve welke ter plaatse uitdrukkelijk niet gelden. Er zijn twee vormen van assignatie:

¹⁴ “Gewoonlijk verblijven” wil zeggen dat de tijd dat een broeder buiten zijn provincie of klooster verblijft niet langer is dan die welke hij binnen zijn provincie of klooster verblijft. Lange perioden van afwezigheid vanwege ziekte of bijzonder apostolaat niet meegerekend. Vgl. een verklaring van het generaal kapittel van Tallaght (1971; Akten nr. 159) in aanhangsel nr. 18 van LCO.

- De *rechtstreekse of eenvoudige* assignatie, welke een broeder alle rechten geeft in een bepaald huis en in de betreffende provincie;
- De *indirecte assignatie* vanwege een ambt of studie. Deze assignatie wordt dus verleend voor een speciaal doel en geldt derhalve voor bepaalde tijd.
 - Een assignatie vanwege een ambt is alleen van toepassing op oversten. Bijvoorbeeld wanneer een broeder tot prior is gekozen in een ander huis dan waar hij is geassigneerd, beschikt hij over dezelfde rechten als de broeders van dat huis.
 - Een assignatie omwille van studie vindt uitsluitend plaats bij studie buiten de eigen provincie en “geeft daar geen stemrecht bij verkiezingen.” Andere rechten en plichten en de duur van de assignatie worden bepaald door de provinciaal die assigneert met de toestemming van de provinciaal van de provincie waarbinnen de broeder geaffilieerd is. Zowel voor rechtstreekse assignatie als een assignatie om studieredenen geldt dat dit gebeurt met een schriftelijk document. Als een assignatie voor een duidelijk vermelde tijd gegeven is, herleeft de vorige rechtstreekse assignatie.

Een generaal kapittel of de magister van de Orde kan vrijelijk broeders assigneren naar willekeurig welke provincie of klooster. Binnen de provincie kan dat plaatsvinden door een provinciaal kapittel of door de provinciaal. Als de magister van de Orde een broeder naar een bepaalde provincie assigneert dan moet deze broeder (zoals gebruikelijk is) ook nog een assignatie voor een bepaald klooster krijgen.

Niet meer dan een week na ontvangst door het klooster of huis, moet (als opdracht van de hogere overste) de assignatiebrief voorgelezen worden ten overstaan van de communiteit van het klooster waar de broeder naartoe is gezonden. Vanaf dat moment behoort de broeder tot die gemeenschap, zelfs als hij er feitelijk nog niet verblijft.

Een broeder kan ook voor een bepaalde periode, meestal voor niet meer dan zes maanden, een schriftelijke, zogeheten deputatie voor een bepaalde provincie of klooster ontvangen. Een deputatie kent dezelfde verplichtingen als een assignatie, behalve welke uitdrukkelijk worden uitgesloten, maar niet dezelfde rechten; de broeder behoudt het recht om deel te nemen aan verkiezingen in het klooster waarin hij geassigneerd is (LCO 265-274).

14 Over het eigen recht van de Orde (LCO 275-297)

14.1. Regelgeving op verschillende niveaus

Ieder niveau binnen de orde heeft zijn eigen regelgeving: de Orde als geheel, de provincie, de lokale gemeenschap.

14.1.1. Voor de *Orde als geheel* “geleid door de geest van het Evangelie en steunend op de regel van de H. Augustinus” gelden:

- alle wetten van de kerk;
- haar decreten en privileges die voor onze Orde gelden;
- de constituties van de Orde;
- de verordeningen die zijn opgenomen ofwel in het Boek van de Constituties en Verordeningen, ofwel in de akten van generale kapitels

- de verordeningen van de magister van de Orde;
- de wettige gewoonten. (Vgl. de toelichting in 14.2.2.)

14.1.2. *Een provincie* heeft haar eigen wetgeving:

- het statuut van de provincie, ofwel “de verordeningen over het leven in en het beleid van kloosters en provincie, in het bijzonder over die zaken welke volgens onze wetgeving in elke provincie moeten zijn vastgesteld. Alleen het provinciaal kapittel mag verordeningen toevoegen aan het statuut van de provincie, ze veranderen of opheffen.”
- verordeningen van een provinciaal kapittel;
- verordeningen van de provinciaal;
- alsmede van anderen die op verschillende wijzen leiding geven in een provincie.

14.1.3. *Ieder klooster* wordt bestuurd door de verordeningen van zijn overste of van anderen die op uiteenlopende wijzen voor hem rechtens in de plaats kunnen treden (LCO 275, 278-280).

14.2. De procedure voor het maken van nieuwe constituties en verordeningen in LCO

14.2.1. Vóór de definitieve formulering en afkondiging moet de tekst van een constitutie achtereenvolgens door drie elkaar opvolgende generale kapittels zijn aanvaard. Het door het eerste kapittel aangenomen voorstel wordt “inchoatio” (“initiatief”) genoemd, dat van het tweede kapittel “approbatio” (“instemming”). Het derde kapittel geeft tenslotte de “confirmatio” (“goedkeuring”). Pas dan is de tekst formeel een “constitutie”. Indien nodig kan het kapittel de nieuwe regel onmiddellijk van kracht laten zijn door een verordening aan de inchoatio of approbatio te koppelen. Dat wordt dan een “inchoatio/approbatio met verordening” genoemd.

Eén buitengewoon generaal kapittel (zie hierna onder 18.3.) is evenwaardig aan drie generale kapittels en kan dus in één kapittel direct van kracht zijnde nieuwe constituties afkondigen.

Om een constitutie buiten toepassing te stellen moet dezelfde procedure van drie kapittels worden doorlopen.

14.2.2. Een verordening bedoeld voor LCO is bindend vanaf het moment dat een kapittel haar heeft aanvaard. Maar zij moet gedurende twee opvolgende kapittels van kracht blijven en goedgekeurd door een derde om daadwerkelijk in LCO te worden opgenomen. Daarom wordt in de officiële Latijnse uitgave van LCO melding gemaakt van de generale kapittels die een verordening hebben bekrachtigd, totdat zij definitief is opgenomen.

Om een verordening die definitief in LCO is opgenomen buiten toepassing te stellen, zijn twee generale kapittels nodig, één om haar te herroepen (“revocatio”) en een definitieve “abrogatio” (intrekking) door het tweede kapittel (LCO 276-277, 285).

14.3. De afkondiging, duur, uitleg en dispensatie van de wetten van de Orde

14.3.1. Ieder formeel besluit (constitutie, verordening, dispensatie, aanstelling, etc.) moet openbaar bekend gemaakt worden door het daartoe bevoegde gezag. Dit wordt meestal promulgatio (afkondiging) genoemd. De magister van de Orde en de provinciaal zullen daartoe de tekst van besluiten aanbieden met een begeleidende brief in de ‘Acta’ (akten van een kapittel) of als een afzonderlijk document. Ze kunnen daarin ook vermelden wanneer de besluiten van kracht worden. Voor akten van een generaal kapittel is dat doorgaans twee maanden na afkondiging.

14.3.2. Ieder formeel besluit geldt voor bepaalde tijd. Het houdt zijn verbindende werking:

- totdat het is herroepen door een gelijkwaardig bevoegd gezag: constituties, verordeningen in LCO, verordeningen van de magister van de Orde en de verordeningen in het statuut van de provincie;
- totdat de ambtstermijn eindigt van het gezag dat het besluit heeft genomen: andere verordeningen of besluiten (dispensaties, aanstellingen). Dat betekent dus dat verordeningen van een provinciaal kapittel of van een provinciaal niet langer van kracht zijn vanaf het moment van bekendmaking van de akten van een opvolgend provinciaal kapittel of aan het einde van de ambtsuitoefening door een provinciaal. Besluiten met een vastgestelde duur vervallen uiteraard na het verstrijken van de bepaalde termijn.

Hoewel in principe verordeningen in de akten van een generaal kapittel van kracht blijven totdat ze worden herroepen door een opvolgend generaal kapittel, worden ze als ingetrokken beschouwd als ze niet in LCO worden opgenomen of bekrachtigd door het derde kapittel.

14.3.3. *Opschorting van een wet, dispensatie.*

- Op grond van bijzondere omstandigheden heeft een generaal kapittel, of in de tijd tussen twee kapittels de magister van de Orde, na raadpleging van het generaal consilie, de mogelijkheid “de verplichting van een van onze wetten op te schorten”. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn ten aanzien van het vormingsprogramma in landen waar religieus leven in gemeenschap onmogelijk is;
- “Alleen het generaal kapittel of de magister van de Orde zelf, kan heel de Orde, of voorgoed een provincie, een klooster of broeders, in ordeswetten dispensereren.”;
- “De provinciaal kan *in zijn provincie* en de prior in zijn klooster de broeders dispensatie verlenen in datgene wat niet aan een hogere overste is voorbehouden.” Dispensatie van regels in de akten van generale kapittels – en dus van die in LCO – is voorbehouden aan de magister van de Orde (LCO 420).

14.3.4. “De authentieke interpretatie van onze wetten alleen komt toe aan het generaal kapittel.” Deze interpretatie kan zelf weer tot constitutie worden als drie opeenvolgende generale kapittels haar bekrachtigen, zoals bij andere nieuwe constituties. Buiten generale kapittels is het alleen aan de magister van de Orde voorbehouden om een rechtens bindende interpretatie te geven. Die interpretatie moet dan wel door het eerstvolgende kapittel gecontroleerd worden en de magister kan ook, bij nader onderzoek of voortschrijdend inzicht, zijn interpretatie wijzigen (LCO 282-293).

14.4. Het formeel bevel

Het formeel bevel is een opdracht of verbod, in bijzondere omstandigheden opgelegd aan een broeder of gemeenschap. Het “kan opgelegd worden door het generaal en het provinciaal kapittel, tevens door oversten en anderen die door hen zijn afgevaardigd.”

14.4.1. Dit bevel, dat verplicht op zware schuld, en een uitzondering vormt op de norm dat onze regels niet verbinden op straffe van zonde (LCO 381), is gebonden aan strikte voorwaarden:

1. “Het kan alleen gegeven worden voor zaken, die volgens onze wetgeving wegens de zaak zelf of wegens ernstige omstandigheden, na rijp beraad en voldoende informatie zijn vastgesteld, en dan slechts in uiterste noodzaak;
2. Het moet steeds schriftelijk gebeuren, voor een bepaalde tijd en met nauwkeurige omschrijving wat precies te doen of te laten is;

3. Het moet in de vereiste formulering gesteld zijn, nl. "wij bevelen (of verbieden) in kracht van de gehoorzaamheid..."

Om een bevel te kunnen geven aan een hele gemeenschap moet de lokale overste toestemming verkregen hebben van de provinciaal of in dringende gevallen van het huisconsilie. Een bevel aan de hele provincie kan de provinciaal alleen geven met instemming van het provinciaal consilie.

14.4.2. Een formeel bevel is *ongeldig*:

1. Als het niet schriftelijk is gegeven of de vereiste formulering ("wij bevelen (of verbieden) in kracht van de gehoorzaamheid...") achterwege is gebleven;
2. Als de lokale overste of de provinciaal hebben gehandeld zonder de vereiste toestemming van de provinciaal of het consilie (LCO 294-297).

15. De grondstructuren van de Orde (LCO 297-bis – 438-bis)

Op elk niveau van gemeenschapsvorming binnen de Orde (klooster, provincie of vice-provincie en de Orde als geheel) zien we dezelfde grondstructuren in de samenstelling en het functioneren van het betreffende bestuur. Daarom komen deze structuren hier als eerste aan de orde alvorens ze te bespreken op elk niveau afzonderlijk. De drie funderende structuren van ons bestuur zijn: de overste, het kapittel en het consilie.

15.1. De ‘overste’

De oversten binnen onze Orde zijn de prior (van een klooster)¹⁵, de overste van een huis, de (vice-) provinciaal en de magister van de Orde.

- Alle oversten hebben kerkelijke rechtsmacht volgens het recht van de kerk en de Orde, zowel over het forum internum (het geweten; het persoonlijke geloof) als externum (de uitingwijze van iemands geloof) over de broeders die zijn geassigneerd in hun communiteit, provincie of die lid zijn van de Orde.¹⁶
- Er is een gradatie in rechtsmacht naar gelang het niveau van de gemeenschap. Het is niet gemakkelijk om een precieze omschrijving te geven van de macht op elk niveau. LCO meldt: “Als opvolger van de H. Dominicus en als eenheidsbeginsel van de Orde is de magister van de Orde, krachtens de professie van gehoorzaamheid die ieder der leden aan hem heeft afgelegd, de eigen en onmiddellijke prelaat van alle broeders, kloosters en provincies.” Een provinciaal “bezit in zijn provincie dezelfde macht als de magister over de gehele Orde, en met een ruimere rechtsmacht dan de prior heeft in zijn klooster”. De diverse aspecten van de rechten en plichten van elke overste illustreren dit. Ook hier gaat het om een evenwicht, dat inmiddels de eeuwen heeft doorstaan (LCO 298, 338, 396).

¹⁵ Vermeldenswaard is dat ‘prior’ ‘de eerste’ betekent; de ‘overste’ is dus de eerste onder de broeders. De benamingen die andere religieuze instituten gebruiken, geven meer, althans op het moment dat ze gesticht werden, een visie op de taak van een overste weer: overste, gardiaan, rector, directeur, provoost, abt. De term ‘magister’ is ongebruikelijk. Deze is binnen de orde ingesteld op het kapittel van Bologna in 1221.

¹⁶ Forum externum’ omvat ook de sociale- en gemeenschapscomponent van het religieuze leven.

- De gebruikelijke manier om een overste aan te stellen is via verkiezing door het bevoegde kapittel. In sommige gevallen worden ze ook benoemd. De magister van de Orde wordt altijd gekozen (LCO 301, 343, 397).
 - oversten worden gekozen voor bepaalde tijd;
 - een prior normaal gesproken voor precies drie jaar;
 - een provinciaal voor vier jaar, “waarbij enkele dagen, weken of maanden kunnen worden verwaarloosd die aan de volle termijn van vier jaar zouden ontbreken of daarover heen gaan. In ieder geval eindigt de termijn op de dag voor het begin van het kapittel waarop een nieuwe keuze plaatsvindt (keuzekapittel).
 - de magister van de Orde voor negen jaar, met “veronachtzaming van de enkele maanden echter niet meer dan zes – die voor de tijd van negen jaar te kort of te veel zouden zijn.” Ook deze termijn eindigt uiterlijk de dag voor het begin van het keuzekapittel.
- Om gegronde redenen kan een termijn verlengd worden of veranderd. De belangrijkste reden is meestal dat de einddatum te dicht ligt bij de datum van een kapittel op een hoger niveau (provinciaal kapittel of generaal kapittel);
- Als de ambtstermijn van een prior of provinciaal eindigt vóór de voorziene einddatum zullen er gewoonlijk zo spoedig mogelijk nieuwe verkiezingen worden gehouden waarna voor de nieuw gekozen prior of provinciaal een nieuwe ambtstermijn begint te lopen (LCO 301-302, 343-344, 397, 503);
- Alle oversten kunnen ten alle tijde een vicaris (‘plaatsvervanger’) aanstellen. Een provinciaal en de magister van de Orde kunnen zelfs meerdere vicarissen benoemen met die bevoegdheden welke een dergelijke overste hem of hen ook maar wil toekennen, zij het met beperkingen.¹⁷ Een vicaris staat een overste niet alleen bij, maar wordt ook benoemd opdat er altijd een broeder zal zijn die rechtmatig besluiten kan nemen ten behoeve van het optimaal functioneren van de gemeenschap tijdens afwezigheid van de overste (LCO 303-304, 345-346, 400-401).

15.2. Het kapittel

Het kapittel is het hoogste bestuursorgaan op elk niveau van gemeenschapsvorming binnen de Orde aangezien het besluiten neemt over de essentiële elementen van ons leven: bijvoorbeeld over de keuze of voordracht van oversten en andere broeders voor verantwoordelijke posities, over de basisbeginselen van ons leven, het apostolaat, en alles wat van belang is voor de gemeenschappen, de provincies van de Orde, de wetgeving op alle niveaus, etc.

- Een provinciaal en generaal kapittel zijn samengesteld uit gekozen leden, hetzij oversten of speciaal voor dit bestuursorgaan gekozen leden. Dit is een vorm van “indirect kiesrecht” op het hogere niveau.
- De voorzitter is zelf ook volwaardig lid van het kapittel. Hoewel dat niet expliciet zo bepaald is, brengt hij sinds onheuglijke tijden ook in het consilie tegelijk met de andere leden zijn stem uit. Als LCO spreekt over de ‘prior (of provinciaal of magister van de Orde) en zijn consilie’, dan is de voorzitter bij besluiten niet van stemming uitgesloten, onverminderd de eventueel van

¹⁷ Bv. De vicaris van een provinciaal kan bijvoorbeeld nooit oversten benoemen of afzetten (LCO 345) maar wel een keuze bekrachtigen

toepassing zijnde uitzonderingen. Dit is een oude traditie in onze Orde en ook in verschillende andere bedelorden (LCO 314, 365, 424);

- Een gewone meerderheid van stemmen is nodig om een besluit te kunnen nemen. Maar de Orde kent een traditie voor het vaststellen van die meerderheid, die verschilt van wat in andere organisaties en kerkelijke instituten gebruikelijk is, en zelfs van het huidige kerkelijk recht.
 - De algemene regel in onze nu vigerende wetgeving luidt: bij het nemen van besluiten zal datgene kracht van wet krijgen waar, als de meerderheid van hen die bijeengeroepen moesten worden aanwezig zijn, de meerderheid mee in kan stemmen, dat wil zeggen, de helft van de uitgebrachte stemmen plus één, ongeldige stemmen en onthoudingen niet meegerekend (vgl. Aanhangsel 14-bis).¹⁸ 127 § 1. Daaruit blijkt dat alleen in die gevallen dat de overste volgens onze regels zelf een beslissing moet nemen,

- Een voorbeeld van een meerderheid van stemmen: als er in een gemeenschap 25 leden in het kapittel zitting hebben en 13 zijn aanwezig, dan kunnen deze een geldige stemming houden. Als van deze 13, 6 vóór stemmen, 5 tegen, met 1 onthouding en 1 ongeldige stem dan worden er in totaal 11 stemmen in aanmerking genomen. De helft van 11 is 5,5, waardoor het voorstel is aangenomen.

- Wanneer de stemmen staken, kan de voorzitter de beslissing tijdelijk opschorten voordat met zijn beslissing de kwestie afgehandeld is (LCO 297-bis, 313, 359).

- Ieder kapittel en consilie heeft een secretaris die gekozen of benoemd wordt. Deze secretaris heeft geen stemrecht, tenzij hij zelf al lid is van het kapittel of consilie (LCO 309, 316, 367, 414, 435).

15.3. Het consilie (de raad)

Op het niveau van de provincie en de Orde als geheel is het consilie verantwoordelijk voor de vele inhoudelijke aanwijzingen en besluiten die genomen moeten worden op grond van onze wetgeving of ter uitvoering van besluiten van kapittels. De taak van het consilie is, al naar gelang bepaald door onze wetgeving of die van de kerk, de prior, provinciaal of de magister “toestemming of advies te geven”. Daarom moet per consilievergadering bekeken worden welke kwesties instemming vereisen en in welke alleen advies wordt gevraagd. Natuurlijk kan de voorzitter altijd advies vragen in andere zaken dan die genoemd in onze wetgeving (LCO 314, 318, 365, 372-373, 424). Zoals reeds hiervoor in 15.2. gemeld is de voorzitter van het consilie er zelf ook volledig lid van.

16. Het bestuur van het klooster (LCO 298 – 337)

16.1. De prior

De prior, “gelukkig over de liefde waarmee hij dient” waakt over het welzijn van de gemeenschap en dat van de broeders persoonlijk. Daarom zal hij “het broederlijke, kloosterlijke en apostolische leven bevorderen; de broeders voorzien van wat zij nodig hebben en ervoor zorgen dat de broeders hun eigen

¹⁸ Het generaal kapittel van Avila (1986, Acta nr. 151) heeft zich uitgesproken over deze tekst in relatie tot CIC 127 § 1. Daaruit blijkt dat alleen in die gevallen dat de overste volgens onze regels zelf een beslissing moet nemen,

verplichtingen nakomen.” “De prior zal dikwijls het woord Gods verkondigen aan de broeders en het misoffer voor hen opdragen.”

Als medebroeder zorgt hij voor een goede verstandhouding met iedere broeder door diens advies in te winnen en hem aan te sporen verantwoordelijkheden te dragen. Hij zal “de samenwerking van allen bevorderen tot welzijn van de communititeit en het heil van de mensen” (LCO 300-301).

16.2. Het huiskapittel

16.2.1. *Samenstelling.* Leden van het kapittel zijn: “de broeders die in het klooster actief stemrecht hebben, en dit op basis van hun assignatie in het klooster. Let wel dat het niet vereist is dat de broeders ook feitelijk in het klooster wonen! Dus broeders uit een filiaalhuis of die extra conventum (buiten het klooster, bv in een filiaalhuis) wonen en broeders geassigneerd vanwege studie, zijn allen lid van het kapittel. Zij hebben echter niet het recht om aan elke verkiezing of aan alle andere typen stemmingen deel te nemen. Dit hangt o.m. af van de bepalingen in het statuut van de provincie.

Wanneer de prior zelf, voorafgaande aan een stemming een voorstel doet (bijvoorbeeld de voordracht van een broeder voor een functie als bibliothecaris of syndicus) hij niet met het kapittel of consilie mee kan stemmen.

Let wel dat het niet vereist is dat de broeders ook feitelijk in het klooster wonen! Dus broeders uit een filiaalhuis of die extra conventum (buiten het klooster) wonen en broeders geassigneerd vanwege studie, zijn allen lid van het kapittel. Zij hebben echter niet het recht om aan elke verkiezing of aan alle andere typen stemmingen deel te nemen.

- “Naar het oordeel van de prior kunnen soms, met instemming van het kapittel, geprofeste broeders opgeroepen worden en worden gehoord, zonder dat zij stemrecht hebben.” (LCO 308-309, vgl. LCO 207-208, 457-458).

16.2.2. *Bevoegdheden en taken:*

- keuze van de prior, diens socius of socii die met hem mee gaan naar het provinciaal kapittel, de leden van het huisconsilie en de lector conventualis;
- het aanstellen of ontslaan van een supprior op voordracht van de prior;
- om te kunnen stemmen over *de toelating van broeders tot de professie moet* tenminste de helft van de broeders met stemrecht en die als regel in het klooster wonen, aanwezig zijn;
- het recht om namens de communititeit verzoekschriften in te dienen bij *een provinciaal en generaal kapittel*;
- natuurlijk kunnen in het kapittel ook andere, naar het oordeel van de voorzitter belangrijke aspecten van het dominicaanse leven in de gemeenschap besproken worden, die slechts indirect verband houden met het bestuur in de formele zin van het woord (gemeenschapsleven, apostolaat, beheer van goederen);
- In het statuut van de provincie dient beschreven te staan welke andere onderwerpen dan die genoemd in LCO 310 in het kapittel besproken dienen te worden en welke daarvan bij besluiten het instemmingsrecht van het kapittel behoeven.

16.2.3. *Wijze van vergaderen.* De voorzitter roept “meerdere malen per jaar” schriftelijk en zichtbaar voor allen het kapittel bijeen. “De leden van het kapittel kunnen vóór het kapittel enkele zaken ter bespreking aan de voorzitter voorleggen; als een derde deel van het kapittel een zaak voorlegt, moet de voorzitter deze ter discussie stellen. Tijdens het kapittel mag geen enkele zaak worden voorgelegd, tenzij de voorzitter hierin heeft toegestemd of hiertoe heeft uitgenodigd.” De agenda moet tenminste

een of twee dagen voor de vergadering bekend worden gemaakt aan de stemgerechtigden (LCO 307-313).

16.3. Het huisconsilie

16.3.1. *Samenstelling*. De prior is voorzitter. “Tot dit consilie behoren:

1. de supprior;
2. minstens twee stemgerechtigde broeders (maar nooit meer dan acht) die door het kapittel van het klooster voor drie jaar zijn gekozen en door de provinciaal zijn goedgekeurd. Het kapittel zelf bepaalt hoeveel leden men zal kiezen;
3. bovendien, in de vormingshuizen, de magister van de novicen, van de fraters studenten en van de broeders-coöperator, en ook de moderator van het opleidingscentrum.”

“De syndicus moet altijd opgeroepen worden om aan de beraadslagingen van het consilie deel te nemen, zonder dat hij stemrecht heeft, tenzij hij reeds lid van het consilie is.” Andere ambtsdragers van het klooster kunnen opgeroepen worden indien het agendapunt hun taakgebied betreft. In kloosters met acht of minder stemgerechtigden kan het huiskapittel de provinciaal vragen of consilie en kapittel samen kunnen vallen (LCO 315-317).

16.3.2. *Bevoegdheden en taken*.

Het consilie heeft beslissende bevoegdheid:

- om toestemming te geven tot het aanstellen of afzetten van de syndicus, de bibliothecaris en de sacrista (die belast is met de dagelijkse zorg voor het kerkgebouw en de praktische zaken rond de liturgie en het getijdengebed), onder voorbehoud van de goedkeuring door de provinciaal;
- om een stem uit te brengen over het toelaten van broeders tot de professie, en over het gedrag van de fraters, die een wijding zullen ontvangen tot betreffende het gedrag of de wijding;
- om het verslag goed te keuren van de syndicus en andere beheerders;
- om over alle zaken van economisch beheer te beslissen;
- om over alles te beslissen wat volgens het statuut van de provincie aan het onderzoek en alles wat aan een beslissing van het consilie wordt overgelaten.

16.3.3. *Wijze van vergaderen*. “Minstens éénmaal in de maand wordt het consilie bijeengeroepen”. De agenda wordt tijdig aan de leden bekend gemaakt. “In dringende gevallen wanneer meerdere leden niet aanwezig kunnen zijn, moeten er buiten de voorzitter minstens twee consilieleden aanwezig zijn” (LCO 314-319).

16.4. De ambtsdragers van een klooster

16.4.1. “De *supprior* vervangt de prior en verleent hem hulp bij het bestuur van het klooster.” Zijn ambtstermijn eindigt drie maanden nadat een nieuwe prior zijn ambt heeft aanvaard. De prior kan een voordracht doen aan het huiskapittel om een broeder als supprior aan te stellen.

“Wanneer de prior zijn ambt beëindigd heeft, noemt men de supprior in capite. Hij heeft dan tot de komst van de nieuwe prior in het klooster, krachtens zijn ambt, dezelfde macht en jurisdictie als een prior. De supprior in capite kan echter geen belangrijke veranderingen in het klooster doorvoeren.

16.4.2. *Andere ambtsdragers:*

- de lector conventualis, die door het huiskapittel voor drie jaar gekozen wordt. Ook de prior kan voor dit ambt gekozen worden (cf. LCO 88 § II);
- de *econoom (syndicus)*, op voordracht door de prior aan het huisconsilie en met instemming van de provinciaal, wordt aangesteld voor een periode van drie jaar. Hij kan daarna opnieuw voor drie jaar worden benoemd maar niet voor een derde termijn, tenzij het niet anders kan. Een prior mag dit ambt niet vervullen;
- de bibliothecaris en de sacrista die door de prior worden voorgedragen voor keuze aan het consilie;
- de prior kan zelf rechtstreeks nog andere functionarissen benoemen. De voorwaarden en duur van hun dienstverlening, hun plichten en andere zaken moeten worden vastgelegd door het provinciaal kapittel, gewoonlijk in het statuut (LCO 320-330).

16.5. Het bestuur van huizen

16.5.1. De overste van een huis heeft dezelfde bevoegdheden als een prior van een klooster. De juridische status van een huis heeft natuurlijk wel invloed op de functie van overste. Hij wordt benoemd door de provinciaal of diens vicaris na raadpleging van de broeders in het huis. Hij kan voor een opvolgende tweede termijn worden benoemd, maar niet voor een derde keer. Als de provinciaal hem voor een derde keer zou willen benoemen, moet hij daarvoor dispensatie aanvragen. In door de provinciaal te beoordelen dringende gevallen kan de overste zelf het ambt van syndicus vervullen.

16.5.2. “Het consilie van een huis is niet onderscheiden van het kapittel.” (LCO 331-334).

17. Het bestuur van de provincie (LCO 338-395)

Bemerking vooraf: De wetgeving voor provincies is ook van toepassing op vice-provincies, tenzij anders aangegeven bij algemene of bijzondere regels (vgl. hierboven 13.1.3.).

17.1. De provinciaal

17.1.1. “De provinciaal is de hogere overste en de eigen ordinarius van de broeders”. Beide termen verwijzen naar het kerkelijk recht. Zowel de generaal overste als de provinciaals van een religieus instituut zijn “hogere oversten”. De hogere oversten van een “klerikale orde” zijn “ordinarii” over de onder hun gezag staande personen op dezelfde manier als degenen die verantwoordelijkheid dragen voor een bisdom, plaatselijke parochie of een vergelijkbare gemeenschap van gelovigen (CIC 134 § 1, 620).

Zijn *taken* liggen op drie gebieden:

- het bevorderen in de provincie van authentiek dominicaans leven in alle opzichten. Onder de verschillende manieren waarop dit gedaan kan worden, neemt de visitatie een bijzondere plaats in. Door een visitatie komt een provinciaal te weten of de broeders "duurzaam in vrede [leven], volhardend in de studie en ijverig in de prediking en getrouw zijn in de kloosterlijke levensvorm.” Hij is verplicht om de hele provincie tweemaal in vier jaar te bezoeken, zelf of door iemand anders die hij aanwijst. De kloosters met het noviciaat en het studentaat bezoekt hij elk jaar.

- *zorg dragen voor het algemeen welzijn binnen de Orde.* Hij zal daartoe de Magister van de Orde regelmatig op de hoogte houden van het leven van de broeders en hun apostolaat. Hij zal ook de samenwerking tussen de provincies van de Orde voorthelpen.
- *zorg dragen voor de samenwerking van de provincie met de plaatselijke kerk* door het onderhouden van goede contacten met de kerkelijke hiërarchie en andere religieuze orden en congregaties (LCO 339-341).

17.1.2. De provinciaal kan naar eigen goeddunken *een pater als zijn vicaris aanstellen* over de gehele provincie of over een deel ervan (“vicaris provincialis”: vicaris van de provinciaal/vicaris provinciaal). Een dergelijke vicaris kan ook benoemd worden als bestuurder van een provinciaal vicariaat, of eventueel als zodanig gekozen indien het statuut van het vicariaat daarin voorziet.

17.1.3. De *vicaris van de provincie* (“vicaris povinciae”). Wanneer het ambt van een provinciaal vacant wordt, gaat hetzelfde gezag als de provinciaal had over op de vicaris van de provincie. Als de ambtstermijn van de provinciaal eindigt, zal volgens het statuut van de provincie, hetzij de prior van het klooster waar het volgende provinciaal kapittel wordt gehouden vicaris van de provincie worden, hetzij, als daar geen prior is, de prior van het klooster waar het laatste kapittel gehouden is, en zo terug; of de prior die in professie de oudste van de provincie is; ofwel de aftredende provinciaal zelf. Als het ambt van provinciaal om enige andere reden vacant wordt, wordt de socius van de provinciaal vicaris van de provincie (LCO 347-350).

17.2. Het provinciaal kapittel

“Het provinciaal kapittel waarbij de vicaris van de provincie voorziet of de provinciaal, is de vergadering van de broeders die gezamenlijk beraadslagen en beslissen over zaken die betrekking hebben op het broederlijke en apostolische leven en op het juiste beheer van de provincie, en op de keuzen die voor de provincie gehouden moeten worden.”

17.2.1. *Samenstelling.* Leden van het provinciaal kapittel zijn:

- vicarissen van de provinciaal; volgens de norm van LCO 384-bis en het statuut van het vicariaat;
- prioren dan wel supprioren als de prior niet aanwezig kan zijn door ziekte of vanwege een andere door de provinciaal aanvaarde dringende reden;
- socii van prioren die naar het kapittel worden afgevaardigd: (één als er tussen acht en vijftien stemgerechtigden in het klooster zijn; twee als er tussen zestien en drieëntwintig zijn; drie als er tussen vierentwintig en eenendertig zijn en vier als er meer dan tweeëndertig stemgerechtigden zijn);
- vertegenwoordigers van die broeders die niet op enigerlei wijze voor een kapitteldeelnemer hebben kunnen stemmen en ook niet konden stemmen voor een socius van de prior;
- een vertegenwoordiger van ieder huis (dat geen prior heeft) buiten het grondgebied van de provincie, als er tenminste vier stemgerechtigden wonen en het enige huis is in dat land;¹⁹
- de provinciaal die direct voorafgaande aan het kapittel zijn ambtstermijn als provinciaal heeft beëindigd.

¹⁹ Hinnebusch o.c. bkz 83

Als er minder dan twintig stemgerechtigden op het provinciaal kapittel aanwezig zijn, kan het statuut van de provincie bepalen dat er (niet meer dan) drie aanvullende stemgerechtigden worden bij gekozen. Als er minder zijn dan tien moet het provinciaal statuut bepalen dat er (niet meer dan) drie aanvullende stemgerechtigden worden gekozen.

17.2.2. *Bevoegdheden en taken*

Gewoonlijk kiest het provinciaal kapittel de provinciaal. Maar het is mogelijk om een buitengewoon kapittel te organiseren dat als enig doel heeft de verkiezing van de provinciaal. De beslissing om zo'n buitengewoon kapittel te mogen organiseren ligt bij de magister van de Orde.

De agenda van een provinciaal kapittel wordt voorbereid door middel van bespreking in de gemeenschappen van de verslagen van de provinciaal en de andere functionarissen van de provincie. Het statuut van de provincie kan ook tot andere manieren van voorbereiding besluiten, bijvoorbeeld in commissies van voorbereiding.

De bevoegdheden van een provinciaal kapittel liggen op twee niveaus: 1. Het niveau van alle deelnemers en 2. Het niveau van het diffinitorium. Al naar gelang het statuut van de provincie bepaalt, kan het provinciaal kapittel vier, zes of acht diffinitoren kiezen. Voorts "bespreken de voorzitter [provinciaal] en de diffinitoren het geheel [van beraadslagingen] en leggen vast wat zij nodig of nuttig achten, maar zo dat zij wat door de meerderheid van de stemgerechtigden is verworpen, niet kunnen vastleggen."

Het bestuursorgaan diffinitorium, het 'selecte comité' zoals ordeshistoricus Hinnebusch het noemt, maakte al deel uit van de generale kapittels op het moment dat de provinciestructuur werd ingevoerd. Er zijn twee hoofdredenen dat er een diffinitorium is: 1). een provinciaal kapittel moet vaak heel persoonlijke omstandigheden van mensen aan de orde stellen en 2) vaak moet er meer informatie verzameld of onderzocht worden voordat definitieve besluiten kunnen worden genomen. Belangrijk op te merken is dat de diffinitoren van een provinciaal kapittel niet tot dit ambt gekozen kunnen worden in het opvolgende kapittel. Teken van een "open democratie"!

17.2.3. *Wijze van vergaderen.* In LCO wordt uitvoerig de procedure beschreven hoe een kapittel gehouden moet worden, van de voorbereiding en de wijze van bijeenroepen tot het publiceren van de akten, na de goedkeuring door de magister van de Orde. Deze procedure bevat verschillende onderdelen die door het statuut van de provincie moeten worden bepaald.

17.3. Het provinciaal consilie

17.3.1. *Samenstelling:* de provinciaal als voorzitter plus:

1. de ex-provinciaal die het ambt vervulde, direct voorafgaande aan de termijn van de nieuw gekozen provinciaal;
2. de regens van de studie;
3. de socius van de provinciaal;
4. de diffinitoren van het laatste provinciaal kapittel, tot aan het volgende kapittel;
5. leden die eventueel direct door het provinciaal kapittel zijn gekozen, tot aan het volgende kapittel;
6. vicarissen van de provinciaal indien aldus bepaald door het statuut van het vicariaat.

“De syndicus van de provincie wordt altijd opgeroepen om aan het beraad van het consilie deel te nemen. Hij heeft daarbij echter geen stemrecht, tenzij hij reeds lid van het consilie is.”

17.3.2. *Bevoegdheden en taken*

- “De taak van het provinciaal consilie bestaat de provinciaal te helpen om zijn ambt naar behoren te vervullen, vooral met betrekking tot zaken die door het provinciaal kapittel bepaald werden en die in de loop der tijd nuttig of noodzakelijk blijken te zijn om het apostolaat en het religieuze leven te bevorderen”. Het is van belang hier op te merken dat het referentiepunt het provinciaal kapittel blijft als het hoogste bestuurlijke niveau in een provincie.
- In die gevallen echter dat het noodzakelijk is dat zaken afgehandeld worden die door een provinciaal kapittel als taak aan het diffinitorium zijn toebedeeld, kan het provinciaal consilie dit doen met uitzondering van: het wijzigen van de statuten van de provincie en evenmin aangaande zaken die door de meerderheid van de stemgerechtigden op het provinciaal concilie waren verworpen.
- Twee jaar na zijn aanstelling moet de provinciaal een “buitengewoon (of uitgebreid) provinciaal consilie” bijeenroepen, bestaande uit de consilieleden, vicarissen van de provinciaal en prioren, tenzij het statuut anders heeft bepaald ten aanzien van broeders uit afgelegen gebieden. “In dit consilie moet alles aan de orde komen wat men voor het welzijn van de provincie nuttig acht, en vooral moet bekeken worden of de verordeningen en aansporingen van het laatste provinciaal en generaal kapittel ten uitvoer zijn gebracht.”

17.3.3. *Wijze van vergaderen*

Wanneer er onderwerpen op de agenda staan die zijn taakgebied betreffen, zal de betreffende functionaris (novicenmeester, magister van de studenten, van de lekebroeders, leidinggevende van een school e.d.) voor een vergadering van het provinciaal consilie uitgenodigd kunnen worden, opdat hij kan worden gehoord. Dat geldt ook voor de oversten van een klooster of huis wanneer er iets besproken wordt dat van belang is voor hun communiteit.

17.4. **De ambtsdragers van een provincie**

- de socius van een provinciaal, die deze terzijde staat. Meestal is hij zelf geen plaatselijk overste of pastoor van een parochie;
- de syndicus van de provincie. “Noch de provinciaal noch een plaatselijke overste mogen de functie van syndicus van de provincie uitoefenen.
- de archivaris van de provincie;
- andere functionarissen kunnen benoemd worden door het provinciaal kapittel naar gelang de behoefte van de provincie (LCO 376-383).

17.5. **Vicariaten van een provincie**

Een provincie kan buiten haar grondgebied broeders hebben wonen die als groep een gemeenschappelijk apostolaat hebben in een bepaalde regio of land. “Heeft een provincie buiten haar eigen territorium in een bepaald land of bepaalde regio minstens twee huizen waarvan een klooster in formele zin, en minstens vijftien stemgerechtigden, dan kan het provinciaal consilie hen verenigen in een provinciaal vicariaat om de apostolische werkzaamheden en het religieuze leven van de broeders beter te kunnen coördineren.”

Zo'n vicariaat heeft een eigen structuur, gekenmerkt door een grotere zelfstandigheid dan kloosters hebben (b.v. bij het toelaten van broeders tot het noviciaat en de eenvoudige professie). In het eigen statuut, goedgekeurd door de provincie, wordt de verhouding tot de provincie nader bepaald.

Tot 2016 waren er twee typen vicariaat die beide afhankelijk waren van een provincie: een regionaal vicariaat en een provinciaal vicariaat voor een groep van minder dan vijftien broeders. Deze regeling is (bij het 'derde kapittel' in 2016) gewijzigd. Dat had tot gevolg dat gemeenschappen van de provincie die niet op het eigen grondgebied liggen en niet deel van een vicariaat zijn, sindsdien gezien worden als kloosters of huizen op het grondgebied van een andere provincie of als 'huizen in het buitenland'.

17.6. Samenwerking tussen de provincies

Provincies dienen het element van de gemeenschap binnen de Orde tot uitdrukking te brengen in interactie en samenwerking, des te meer wanneer de broeders in dezelfde regio of hetzelfde land leven, en in het bijzonder binnen het territorium van dezelfde bisschoppenconferentie. Dit kan op verschillende manieren gebeuren, bijvoorbeeld door activiteiten op studiegebied, opleiding, apostolaat, of in bijeenkomsten van diffinitoria uit verschillende provinciale kapittels; ook kan er periodiek overleg zijn tussen de provinciaals en vicarissen van de provinciaal binnen eenzelfde regio of land. Het is een van de taken van de assistenten (socii) van de magister van de Orde om dit te bevorderen en ondersteunen (LCO 390-395).

18. Het bestuur van de gehele Orde (LCO 396 – 438-ter)

18.1. De magister van de Orde

18.1.1. "Als opvolger van de H. Dominicus en als eenheidsbeginsel van de Orde is de magister van de Orde, krachtens de professie van gehoorzaamheid die ieder der leden aan hem heeft afgelegd, de eigen en onmiddellijke prelaat van alle broeders, kloosters en provincies." "Om een ernstige reden de diffinitoren van het generaal kapittel kan gebeuren." De magister moet zijn ambt vervullen zoals voorzien en "mag van de rechten, verbonden aan zijn ambt, niet afzien ten nadele van zijn opvolgers."

"Gedurende zijn ambtstermijn moet de magister de hele Orde tenminste twee maal visiteren, hetzij in eigen persoon, hetzij via zijn socii of anderen." (LCO 396-401).

18.1.2. De vicaris van de Orde treedt in de plaats van de magister van de Orde wanneer diens ambt vacant wordt. In andere gevallen zullen de leden van het generaal consilie een vicaris kiezen uit de socii van de laatste magister. "De gekozen vicaris van de Orde moet dan de stemgerechtigden voor de keuze van de nieuwe magister van de Orde oproepen, het generaal kapittel voorbereiden (vgl. LCO 415) en de keuze van de magister van de Orde voorzitten." (LCO 402-404).

18.2. Het generaal kapittel

"Het generaal kapittel dat in de Orde met het hoogste gezag is bekleed, is de vergadering van broeders die de provincies vertegenwoordigen om te overleggen en beslissingen te nemen betreffende het welzijn van de gehele Orde, en zo het geval zich voordoet een magister van de Orde te kiezen."

18.2.1. Drie typen generaal kapittels.

Er zijn drie typen generaal kapittel, die steeds in deze volgorde worden gehouden :

- keuzekapittel
- kapittel van diffinitoren
- kapittel van provinciaals.²⁰ Na een keuzekapittel begint een nieuwe serie van kapittels, ook als de keuze van een magister van de Orde gehouden werd voor zijn ambtstermijn van negen jaar was verstreken.

18.2.2. *Samenstelling.* Stemgerechtigd op elk kapittel zijn:

- de magister van de Orde en de ex-magisters van de Orde;
- vertegenwoordigers van de (vice-) provincies :
 - op een keuzekapittel de (vice-) provinciaals, en andere afgevaardigden van de provincies;
 - op een kapittel van diffinitoren: broeders die daarvoor door het provinciaal consilie gekozen zijn;
 - op een kapittel van provinciaals: ook de eventuele vice-provinciaal;
- afgevaardigden van de vicariaten van de provincies en kloosters buiten het grondgebied van de provincies,
 - op een keuzekapittel: gekozen uit alle broeders;
 - op een kapittel van diffinitoren: gekozen uit broeders die geen hogere overste zijn;
 - op een kapittel van provinciaals: broeders gekozen onder de regionale of provinciale vicarissen
- afgevaardigden gekozen door de huizen onder rechtstreekse jurisdictie van de Magister van de Orde.

Andere broeders zijn aanwezig met spreekrecht maar geen stemrecht: socii van de magister van de Orde, aangewezen door de magister zelf, de econoom (syndicus) van de Orde, afgevaardigden uit elk klooster dat onder de rechtstreekse jurisdictie valt van de magister van de Orde. De magister kan ook deskundigen uitnodigen om aanwezig te zijn.

18.2.3. *Frequentie:* “Een generaal kapittel wordt gehouden:

1° om de drie jaar;

2° telkens als het ambt van de magister van de Orde openvalt.”

Als het nodig geacht wordt, kan een kapittel het volgende kapittel binnen kortere tijd aankondigen (LCO 405-412).

18.2.4. *Bevoegdheden en taken.*

Aangezien “het welzijn van de gehele Orde” centraal staat voor een generaal kapittel, wordt de hele Orde, ook aan zusters en leken, in de voorbereidingsfase de mogelijkheid geboden petitie in te dienen en onderwerpen aan te dragen ter bespreking. Het kapittel stelt deze aan de orde volgens de bepalingen in LCO en die van het kapittel zelf, om vervolgens de genomen besluiten aan de Orde aan te bieden bij de publicatie van de akten.

Een gouden regel, die teruggaat op het kapittel van 1228 onder Jordanus van Saksen, is nog steeds van kracht: “Het is ten strengste verboden dat de provinciaals voor de diffinitoren of de diffinitoren voor

²⁰ Deze verschillende typen kapittels te houden ook door praktische redenen ingegeven, feit is dat deze vorm tamelijk uniek is binnen de religieuze instituten. Zie L. Moulin, *Le monde vivant des religieux*, Paris, 1964, p. 114-132; Hinnebusch, p. 176-178; G. Bedouelle en A. Quilici, *Les frères prêcheurs autrement dits Dominicains*, 1997, p. 145-147.

de provinciaals bij voorbaat iets bepalen door hun beslissingen. Als zij dat zouden proberen te doen, dan is dat vergeefs en zonder gevolg.” Deze voorziening voorkomt dat de ene groep “wetten zou maken die de bevoegdheden van de andere groep zou afschaffen, verminderen of beperken.” (Hinnebusch)²¹ (LCO 413-420).

18.3. Het buitengewoon generaal kapittel

Er is nog een ander type generaal kapittel, ook al genoemd in de constituties van 1228 (II, 24): het buitengewoon generaal kapittel, dat gelijk staat aan drie generale kapittels en zodoende onmiddellijk constituties zou kunnen goedkeuren. Uiteraard gelden speciale regels om dit type kapittel te kunnen organiseren;. Tot nog toe heeft de orde slechts twee “buitengewone generale kapittels” gekend, nl. in 1228 en 1236, beide telkens in Parijs. (LCO 276, 420-423)

Deze tamelijk ingewikkelde manier om een generaal kapittel samen te stellen is bedoeld om verschillende elementen te combineren: de gelijkheid van provincies en vice-provincies; de provinciale vicariaten en de huizen in andere delen van de wereld; de eigen status van de huizen onder de jurisdictie van de Magister van de Orde. Deze wetgeving is het resultaat van vele aanpassingen sinds 1980 en het is niet zeker dat die ontwikkeling ook al tot voltooiing is gekomen.

18.4. Het generaal consilie

18.4.1. *Samenstelling.*

“Het generaal consilie, onder voorzitterschap van de magister van de Orde of vicaris van de Orde of hun vicaris, is samengesteld uit”:

- de socii van de magister van de Orde.²⁵ Zij zijn met minimaal acht en maximaal tien in aantal en wonen in het generalaat (‘Curia Generalitia’). Zij helpen de Magister van de Orde bij de uitoefening van zijn ambt dat de gehele Orde betreft. Drie van hen hebben een speciale taak: een is socius voor het apostolaat van de Orde, een tweede socius voor het intellectuele leven en een derde socius voor het broederlijk leven en de vorming. De andere socii ondersteunen de banden van de provincies met de magister van de Orde. Zij behoren de provincies goed te kennen en hen te helpen bij de samenwerking met provincies uit dezelfde regio. De socii worden benoemd door de magister van de Orde, op voordracht van drie broeders door de betrokken provincies, voor een periode van zes jaar, die kan worden verlengd met nog eens zes jaar.
- De procurator-generaal, wiens taak het is aangelegenheden met de Heilige Stoel af te handelen.

De syndicus (econoom) van de Orde “wordt toegelaten tot het overleg binnen het generaal consilie, zonder dat hij stemrecht heeft, tenzij hij lid is van het consilie.”

18.4.2. *Bevoegdheden en taken.*

Het consilie geeft hetzij advies hetzij toestemming (of niet) al naar gelang voorgeschreven door onze wetten en die van de kerk. De magister van de Orde kan de consilieleden zo vaak bij elkaar roepen voor advies als hem goed dunkt, dus ook als dit niet is voorgeschreven bij wet. Uiteraard zijn er

²¹ Eerste constituties II, 6; Zie Hinnebusch, p. 171 en 198.

aangelegenheden waarin onze wetgeving en die van de kerk bepalen dat de magister verplicht is de consilieleden bij elkaar te roepen (LCO 424-430).

18.5. Andere functionarissen van het generalaat

Andere functionarissen van het generalaat worden voor zes jaar aangesteld en kunnen daarna opnieuw voor een periode van zes jaar worden benoemd. De voornaamste functionarissen zijn:

- de postulator-generaal die gaat over zalig- en heiligverklaringsprocedures;
- de secretaris-generaal van de Orde;
- de syndicus van de Orde;
- de archivaris van de Orde;
- de promotor-generaal van monialen;
- de promotor-generaal voor de leken (LCO 431-438-ter).

Sommigen van deze leden en experts kunnen gekozen worden in de groep van de socii van de magister van de Orde.

19. De verkiezingen (LCO 439 – 536)

Verkiezingen zijn belangrijk in ons leven als dominicanen. We kiezen oversten, leden van consilies, afgevaardigden voor kapittels, secretarissen, stemopnemers ('scrutatores'), etc. Niet alle verkiezingen zijn even belangrijk. Vandaar dat onze wetgeving verschillende regels kent al naar gelang het type verkiezing dat gehouden wordt. In dit hoofdstuk worden alleen de grondbeginselen en basisregels van ons kiessysteem beschreven met enkele voorbeelden. Voor iedere verkiezing moeten de voorzitter en de secretaris in LCO kijken om de procedure correct te kunnen volgen.

19.1. De kiezers (actieve stem)

“Bij elke keuze mogen slechts diegenen een stem uitbrengen die binnen de Orde actief stemrecht hebben en behoren tot het kiescollege.” “Omdat het kiesrecht gericht is op het welzijn van de Orde, zijn alle kiezers gehouden gehoor te geven aan de convocatie.”

- *Actief kiesrecht* wil zeggen dat een broeder aan de vereisten voldoet om bij een verkiezing te mogen stemmen. De basisvereiste in de Orde is dat een broeder plechtig geprotest is. Desondanks kan een broeder uitgesloten worden van het actief kiesrecht, met name wanneer hij op een of andere manier niet meer deelt in het leven van de Orde; bijvoorbeeld wanneer een dominicaanse priester zijn overgang naar de diocesane clerus voorbereidt.
- Het *keuzekapittel* is de groep broeders die het recht (de plicht) hebben om te stemmen. Het zal duidelijk zijn dat alleen de broeders van een bepaalde communiteit een prior kunnen kiezen en alleen de leden van een provinciaal kapittel een provinciaal. Ter bevestiging van het gezag van zo'n keuzekapittel bepaalt LCO: “Gedurende de twee maanden die aan een keuze voorafgaan zullen niet al te gemakkelijk affiliaties of assignaties plaatsvinden, of zullen er ambten en taken worden toegekend, waardoor mensen in een bepaald kiescollege het stemrecht ontnomen wordt of waardoor ze stemrecht verkrijgen.” (LCO 439-442, 446).

19.2. De verkiesbaren (passief kiesrecht)

De basisvereiste om verkiesbaar te zijn in een verkiezing (passief kiesrecht) is dat een broeder actief kiesrecht heeft. Maar voor diverse functies gelden behalve dit nog speciale voorwaarden:

- Om bijvoorbeeld gekozen of gepostuleerd (zie hierna) te kunnen worden als overste, is het nodig dat een broeder
 - priester is;
 - ten minste drie jaar plechtig geprofest is;
 - officieel toestemming heeft van de Orde om biecht te mogen horen.

Deze eisen zijn gebaseerd op het feit dat de Orde een ‘klerikale Orde’ is, en dat een overste bepaalde rechten heeft die samenhangen met zijn priesterschap;

- Andere voorwaarden zijn meer negatief geformuleerd, (bijvoorbeeld):
 - geen prior/provinciaal geweest zijn in hetzelfde convent/dezelfde provincie gedurende de twee elkaar opvolgende termijnen (van drie of vier jaar) onmiddellijk voorafgaande aan die de nieuw gekozene gaat vervullen;
 - bij de keuze van een prior: dat hij niet “de functie vervult van regens van de studie of moderator van een studiecentrum voor de opleiding, novicenmeester of magister van de fraters studenten.”;
 - bij de keuze van een socius van de prior voor een provinciaal kapittel “zijn alle stemgerechtigden verkiesbaar, met uitzondering van zij, die in het onmiddellijk voorafgaand kapittel voor hetzelfde klooster dezelfde functie vervuld hebben.”

“Nooit zullen hogere oversten aan kiezers een te kiezen kandidaat voorstellen, tenzij dat nodig mocht blijken. In dat geval zullen ze minimaal drie kandidaten voorstellen. Maar ook dan blijven de kiezers geheel vrij iemand anders te kiezen.” De eerste zin van deze bepaling is het belangrijkste (LCO 443-444, 459, 492, 505).

19.3. Het bijeenroepen van de kiezers

De broeder die de iure (rechtens) de voorzitter van de verkiezingen is, moet alle kiesgerechtigden oproepen, met daarbij tevens de vermelding van tijd en plaats.

- “De keuze moet plaats vinden binnen de tijd zoals die voor de verschillende ambten is vastgesteld.” De prior bijvoorbeeld moet gekozen worden binnen een maand nadat het ambt vacant is geworden of ook binnen een maand nadat de gekozene niet door de provinciaal is aanvaard (de keuze is dan ‘gecasseerd’, i.e. vernietigd) of zelf de keuze niet heeft geaccepteerd.
- “Omdat het kiesrecht gericht is op het welzijn van de Orde, zijn alle kiezers gehouden gehoor te geven aan de convocatie.” Zelfs als een stemgerechtigde de oproep voor de stemming niet heeft ontvangen, is hij toch verplicht te komen als hij weet dat de oproep is uitgegaan (LCO 445-447).

19.4. De stemprocedure

19.4.1. Fundamentele elementen

Om te kunnen stemmen moeten de stemgerechtigden daadwerkelijk aanwezig zijn. Er kan niet bij volmacht gestemd worden (door een vertegenwoordiger). Als een stemgerechtigde echter in het klooster (of het gebouw waar de stemming gehouden wordt) aanwezig is, maar vanwege ziekte niet naar de stemming kan komen, kunnen de stemopnemers (scrutatores) naar zijn plaats van verblijf gaan en zijn stem opnemen.

- “Elke keuze gebeurt door het tellen van de stemmen, dit wil zeggen door het in het geheim opschrijven van de stemmen op briefjes en wel door elke kiezer zelf.” Een keuze op grond van een onderlinge afspraak is uitgesloten: dat betekent dus dat een keuzekapittel geen kleinere groep personen aan kan wijzen om in naam van allen de keuze te maken.
- “Voor de geldigheid van een stem wordt vereist dat ze”
 - in *vrijheid* is uitgebracht: dus zonder angst of misbruik;
 - *geheim* is: niet bekend aan de anderen op het moment van de stemming;
 - *precies omschreven* is: zodat helder is voor welke broeder (en niet voor meer broeders) wordt gestemd;
 - en *onvoorwaardelijk*.
- De Orde heeft steeds als uitgangspunt gehanteerd: “Op grond van ons recht kan niemand geldig op zichzelf stemmen.” Door een stem op jezelf zal de verkiezing nietig zijn als zonder die stem geen meerderheid van stemmen zou zijn bereikt. Het zal echter heel moeilijk te bewijzen zijn dat iemand op zichzelf heeft gestemd (LCO 449, 453, 456);
- -*Meerderheid*. Verkozen wordt de broeder die “de absolute meerderheid van stemmen verkreeg; dat wil zeggen: die meer dan de helft van de stemmen op zich verzamelde, waarbij ongeldige stemmen niet meetellen.” Deze regel komt overeen met de meerderheidsregel bij de besluiten van een kapittel of een consilie (vgl. hierboven 15.1.2.). Bij sommige verkiezingen volstaat een relatieve meerderheid (zie hieronder).

19.4.2. De procedures voor een verkiezing

De precieze procedures verschillen naar gelang het belang van een keuze. Het meest uitgebreid zijn de verkiezingen van oversten. In deze inleiding wordt alleen een algemeen overzicht gegeven van die wat complexere procedures. Ze verschillen van de andere en onderstrepen nog eens de noodzaak van een tijdige en zorgvuldige voorbereiding van verkiezingen door het raadplegen van LCO.

Om een meerderheidskeuze te verkrijgen kan een verschillend aantal stemronden (scrutinia) nodig zijn:

- er kunnen zeven stemronden zijn bij de keuze van een prior, provinciaal of vicaris van de provincie, tenzij de stemopname wordt gedaan op grond van de per brief ontvangen stemmen (zie hieronder). In deze verkiezingen is een absolute meerderheid vereist om gekozen te kunnen worden (LCO 464, 480, 482, 506)!;

- bij andere verkiezingen zijn drie stemronden gebruikelijk (bijvoorbeeld bij de functionarissen van een klooster). In de (laatste) derde stemronde is een relatieve meerderheid voldoende (LCO 450);
- in sommige gevallen kunnen vier stemronden gehouden worden (bijvoorbeeld voor de socius van de prior die naar het kapittel gaat en voor de diffinitoren van een provinciaal kapittel). In de laatste (vierde) stemronde kunnen “alleen die twee kandidaten worden voorgesteld, die in de onmiddellijk voorafgaande ronde de meeste stemmen hebben gehad”. Bij een gelijk aantal stemmen wordt degene die het langst in de Orde is als gekozen beschouwd (LCO 450, 464, 480, 506, 515).
- in bepaalde gevallen kan ook slechts één stemronde en een relatieve meerderheid volstaan, bij voorbeeld bij de secretaris en de stemopnemers van een verkiezing, of de secretaris van bepaalde kapittels en consilies (zie o.a. LCO 309, 316, 448);
- bij de verkiezing van de Magister van de Orde is er geen beperking in het aantal stemronden (LCO 532).

19.4.3. *Postulatie*

Sommige broeders kunnen niet gekozen worden omdat ze geen passief kiesrecht hebben bij een bepaalde verkiezing. Als de communitieit die stemt desondanks wenst dat deze broeder de verantwoordelijkheid van overste op zich neemt, dan kan hij worden gepostuleerd. Om te kunnen worden gepostuleerd moet een kandidaat tenminste twee derde van de stemmen krijgen. De twee derde regel is ook in de laatste stemronde van toepassing als nog slechts de twee broeders met de meeste stemmen in de voorafgaande ronde kandidaat zijn (LCO 450).

19.4.4. *Meedelen van de keuze*

“De keuze mag de gekozene niet meegedeeld worden. Vóór de bekrachtiging ervan kan deze haar niet aanvaarden noch afwijzen.” (LCO 466).

19.5. **Stemmen per post**

Als het niet goed mogelijk is dat de stemgerechtigden bij elkaar komen, dan opent onze wetgeving de mogelijkheid om per brief te stemmen. Dit kan plaatsvinden bij:

- de keuze van vicarissen van de provinciaal;
- de keuze van afgevaardigden voor het provinciaal kapittel.

Indien onze wetten voorzien in verkiezing per brief (vgl. nr. 455-bis) dan is verkiezing langs elektronische weg ook toegestaan. Voor de wijze waarop dit plaats dient te vinden gelden aparte bepalingen.

Er gelden voor stemming per brief enkele bijzondere regels:

- Om te zorgen *dat de stemming geheim blijft* dient iedere stemgerechtigde zijn stem uit te brengen op een stembriefje en dit zorgvuldig in een gesloten envelop te doen waarop hij eigenhandig zijn naam en woonplaats schrijft. Daarna doet hij de eerste envelop in een andereen stuurt hem aan de voorzitter van de verkiezing.
- Het statuut van de provincie kan bepalen dat er meer dan twee stemronden gehouden kunnen worden, maar niet meer dan vier is toegestaan;
- Bij de verkiezing van een vicaris-provinciaal komt het de provinciaal toe te voorzien in de functie indien geen broeder in de laatste stemronde een meerderheid verkrijgt (LCO 480);

- bij de verkiezing van een afgevaardigde naar het provinciaal kapittel: “In de laatste stemronde, [...] kunnen slechts die twee broeders kandidaat gesteld worden, die in de voorgaande stemronde het grootst aantal stemmen verzamelden.”(LCO 499).

19.6. Bevestiging van een keuze

19.6.1. *Bevestiging.*

De keuze van elke overste moet bevestigd of vernietigd worden door de hogere overste. Dit is de provinciaal of de vicaris-provinciaal (volgens het statuut van het vicariaat) op het niveau van de provincie. De magister van de Orde bevestigt of vernietigt de keuze van een provinciaal of vice-provinciaal.

- De hogere overste dient enkele ervaren broeders, die niet tot de gemeenschap van de stemgerechtigden behoren, om raad te vragen alvorens een beslissing te nemen;
- Als de hogere overste de postulatie van een broeder wil bevestigen dient hij bij de magister van de Orde dispensatie te vragen;
- Als de gekozen broeder buiten de provincie geassigneerd is de provinciaal gehouden de instemming van de magister van de Orde te vragen, voor broeders die geassigneerd zijn in huizen onder diens jurisdictie of aan de provinciaal van de provincie waar de broeder geassigneerd zal worden;

“De keuze van de magister van de Orde behoeft geen bevestiging.” (LCO 533).

19.6.2. *Acceptatie.* Als de keuze van een bepaalde broeder is bevestigd, kan deze de keuze aanvaarden of weigeren binnen vijf dagen na ontvangst van de bevestigingsbrief.

19.6.3. *Vernietiging.* Als de hogere overste de keuze heeft gecasseerd, dus vernietigd/niet aanvaard, dan moet er opnieuw gekozen worden.

19.6.4 *Nieuwe verkiezingen.* Een nieuwe verkiezing moet ook gehouden worden als de gekozen broeder niet aanvaard heeft. Op deze manier kunnen indien nodig drie verkiezingen worden georganiseerd (LCO 465-474, 509-512).

19.7. Benoeming van een overste

Als na zeven stemronden nog geen prior of gekozen vicaris-provinciaal is gekozen moeten de provinciaal en het consilie een overste benoemen. Er kunnen ook andere redenen zijn om een overste te benoemen. Bijvoorbeeld “wanneer het klooster drie maanden na het opvallen van het prioraat nog steeds niet een prior gevonden heeft, wiens keuze bekrachtigd werd door de provinciaal.” (LCO 373, 474-476). In vergelijkbare situaties dient de magister van de Orde een provinciaal te benoemen (LCO 512).

20. De financieel-economische administratie (LCO 537 – 619)

Drie elementen brengen de uitgangspunten en de verantwoordelijkheidszin tot uitdrukking die ten grondslag liggen aan onze zeer praktische regels over financieel-economische administratie.

Onze dominicaanse financieel economische administratie:

- “houdt immers verband met de armoede, die hierin als het ware een praktische toepassing vindt”;
- “stelt voorop dat de verantwoordelijkheid voor de tijdelijke goederen van de communiteit door alle broeders zowel samen als door ieder afzonderlijk gedeeld wordt, ook met betrekking tot de wijze, waarop de dingen gebruikt worden.”;
- vraagt van ambtsdragers dat zij “Als getrouwe en voorzichtige dienaren [...] de economische zaken in dienst van de liefde met bijzondere zorg beheren.” (LCO 537).

Alleen de hoofdlijnen van onze omgang met materiële en financiële zaken worden in dit hoofdstuk geschetst.

20.1. Beginselen van de financieel-economische administratie

20.1.1. *Doel van het beheer.* Het financieel-economisch beheer is een dienst aan het leven en apostolaat van de broeders door de zorg voor de materiële zaken die we nodig hebben, de gebouwen die we bewonen en financiële voorzieningen voor noodgevallen. De voornaamste bron van al het materiële welzijn is de gestage arbeid van de broeders en de matigheid in gebruik en bestedingen “ofschoon wij met dankbaar hart giften aannemen van onze weldoeners.” Ongebreideld vergaren van goederen mag niet geduld worden. Wat niet wordt besteed of gebruikt, moet anders aangewend worden, ten behoeve van de noden van de provincie of van andere provincies (LCO 538-539).

20.1.2. *Beheerder en inhoud van de administratie.* De orde, iedere provincie en iedere communiteit kan tijdelijke goederen verwerven, bezitten en beheren. Elk kan daarom bronnen van inkomsten hebben, waarvan de belangrijkste is “wat de daar geassigneerde broeders door hun werk en inzet of voor hun persoon of voor het klooster verkrijgen en ook hun persoonlijke toelagen van welke aard ook.”

- Instituten en projecten van een klooster, provincie of de orde kunnen ook een eigen financieel-economische administratie voeren en verantwoording dragen volgens de regelgeving van de provincie of de Orde.
- Als de vereiste toestemming aanwezig is, kunnen, behalve de oversten en de syndici, ook gedelegeerde of gedeputeerde beheerders op geldige wijze uitgaven doen en rechtsgeldige handelingen van gewoon en buitengewoon beheer stellen.
- Als een klooster, een provincie of de Orde door middel van de oversten of de gewone of gedelegeerde beheerder tijdens hun ambtsperiode schulden of verplichtingen op zich hebben genomen, is de rechtspersoon zelf daarvoor verantwoordelijk.”
- “Als een broeder schulden of verplichtingen op zich heeft genomen zonder enige toestemming van de overste, dan is hij zelf verantwoordelijk, maar niet de Orde, de provincie of het klooster.” (LCO 540-549).

20.2. De wijze van beheer

20.2.1. *Algemene bepalingen.* “De onroerende en roerende tijdelijke goederen moeten beheerd worden volgens de normen

- van het kerkelijk recht;
- van onze wetten;
- verder volgens de bijzondere statuten van beheer van de provincie of de Orde. De provincie moet beschikken over een statuut van beheer, dat deel uitmaakt van het statuut van de provincie en dat aan haar eisen beantwoordt.”
- en alle voor het financieel-economisch beheer geldende civielrechtelijke vereisten (LCO noemt: rechtspersoonlijkheid, verschillende typen van verplichte verzekeringen, de sociale wetgeving) (LCO 550-556, 610-614).

20.2.2. *De ordening van het beheer.* Twee belangrijke principes gelden op dit punt: een accurate boekhouding en rapportage aan het bevoegde gezag.

20.2.2.1. *Een accurate boekhouding:*

- Alle tijdelijke goederen, alle inkomsten en uitgaven moeten nauwkeurig geadmistreerd worden. Daarom is “iedere broeder, ook wanneer hij overste is, gehouden geld en inkomsten aan de syndicus af te staan.”;
- “Geen broeder is het geoorloofd een persoonlijke rekening te hebben bij een bank, tenzij met verloop van zijn overste. In dat geval zal ook een andere broeder, aangewezen door de overste, gemachtigd zijn om het geld er af te halen.”

20.2.2.2. *Rapportage aan het bevoegd gezag:*

- Elke syndicus op elk niveau van de Orde (en elke financiële administrateur) moet periodiek verslag uitbrengen aan het consilie of het kapittel van dat niveau. Bijvoorbeeld de syndicus van het klooster elke maand aan het consilie; de syndicus van de provincie iedere maand aan de provinciaal. Ieder jaar dienen de kloosters en de vicariaten een nauwkeurig verslag te overleggen aan de provinciaal;. Ook de (vice-)provinciaals dienen een financieel verslag te sturen aan de magister van de Orde.
- Voor dergelijke verslagen dient een standaard opmaak te worden gebruikt (LCO 550-572).

20.2.3. *Solidariteit binnen de Orde*

Als een teken van solidariteit zullen huizen en kloosters contributie afdragen aan de provincie; de provincies en huizen onder de rechtstreekse jurisdictie van de magister van de Orde aan het generalaat. Deze contributies dienen om de gewone begroting te dekken. Middelen voor buitengewone uitgaven moeten opgenomen worden in een langetermijnplanning. De hoogte van de contributies worden vastgesteld door het provinciale dan wel generale kapittel en “naar recht en verhouding opgelegd al naargelang de verschillende inkomsten van de kloosters en provincies.” (LCO 573-575).

20.3. Bijzonder beheer

Financieel-economische administratie heeft verschillende kanten. Onze wetgeving geeft richtlijnen op verschillende vlakken. Sommige zijn al genoemd, andere worden hieronder nog beknopt vermeld. De verschillende kanten moeten altijd gezien worden in het kader van het gemeenschappelijk leven binnen de Orde, zoals in het eerste punt onder 20.1. hierboven aangeduid.

20.3.1. *Samenwerking en het delen van informatie.*

Onze regelgeving vereist dat nauwkeurige informatie over de financieel-economische situatie wordt gedeeld met de broeders van een klooster een provincie moet er een goede samenwerking zijn tussen de syndicus van de provincie en de kloosters. Een van de manieren om dit te bevorderen is het instellen van een provinciale financieel- economische commissie, die het provinciaal consilie bijstaat “wanneer het over belangrijke financieel-economische zaken gaat zoals vooral het opmaken van een begroting, de verdeling der contributies en de financiële ramingen.” (LCO 576-582).

20.3.2. *Enkele speciale aandachtspunten*

- Iedere provincie moet een *lange-termijn begroting* hebben omdat bij sommige grotere projecten “voor de uitvoering daarvan samenbundeling van alle mankracht en van alle gemeenschappen van de provincie gevraagd wordt.” (LCO 585-589);
- *Limiet aan de uitgaven*: “Het provinciaal kapittel bepaalt tot hoever een kloosteroverste alléén of met zijn consilie uitgaven kan doen en tot hoever een provinciaal alléén kan uitgeven en toestemming kan geven aan anderen.” (LCO 590-592);
- “*Aangenomen misintenties* moeten de broeders aan de sacrista maior overhandigen; deze zal ze nauwkeurig optekenen in een speciaal boek.” (LCO 593-595);
- “Aan broeders op reis zal het benodigde geld worden gegeven door hun overste. Na terugkomst van de reis dienen de broeders hem een overzicht van hun uitgaven te overleggen en van eventuele buitenshuis verkregen inkomsten” (LCO 598).
- “Alle overeenkomsten van enig belang op financieel-economisch gebied moeten schriftelijk gebeuren volgens de voorschriften van het financieel-economisch statuut van de provincie.” Een belangrijke contractvorm is die betreffende het uitgeven van boeken. “Alle overeenkomsten moeten zo mogelijk opgemaakt worden op naam van de wettelijk erkende rechtspersoon; bovendien moet een afschrift in de boeken van de syndicus van de provincie, respectievelijk van de Orde bewaard worden.”(LCO 602-609);
- Speciale toestemming en ernstige en dringende redenen zijn benodigd zodat vermogen van personen van buiten de Orde in bewaring kan worden genomen, alsmede voor het deelnemen aan het beheer van goederen die eigendom zijn van personen van buiten de Orde, natuurlijke zowel als rechtspersonen (LCO 616-617);
- “Met toestemming van de overste zal de gemeenschap uit de bezittingen, haar door de Goddelijke Voorzienigheid toebedeeld, gaarne "bijdragen in de andere noden van de Kerk en ter ondersteuning van de armen, die in naam van Christus de religieuzen bijzonder ter harte gaan."
- ”Omdat de broeders schatplichtig zijn aan allen in Christus, moeten zij de geest van vrijgevigheid beoefenen, die meer wordt bepaald door de intentie dan door de hoeveelheid. Wanneer zij weldoen vanuit de impuls van de liefde nemen zij de prioriteiten van diezelfde liefde in acht en moeten zij nimmer de gemeenschappen van de broeders vergeten die armlastig zijn.” (LCO 618-619).